

eul_wid: okg-ew

Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεύς · Plutarch of Chaeronea

Amatory

Ἔρωτικός

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)
Dialect: Ἀττικίζουσα [Atticizing](#)
Domain: Φιλοσοφία [Philosophy](#)
Format: Διάλογος [Dialogue](#)
Affiliation: [Platonist](#)

748 E ΕΡΩΤΙΚΟΣ

748 F Φ Ἐν Ἑλικῶνι φῆς, ὦ Αὐτόβουλε, τοὺς περὶ Ἔρωτος λόγους γενέσθαι, οὓς εἴτε γραψάμενος εἴτε καταμνημονεύσας τῷ πολλάκις ἐπανερέσθαι τὸν πατέρα νυνὶ μέλλεις ἡμῖν δεηθεῖσιν ἀπαγγέλλειν;

748 F ΑΥ Ἐν Ἑλικῶνι παρὰ ταῖς Μούσαις, ὦ Φλαουιανέ, τὰ Ἐρωτίδια Θεσπιέων ἀγόντων· ἄγουσι γὰρ ἄγῶνα πενταετηρικὸν ὥσπερ καὶ ταῖς Μούσαις καὶ τῷ Ἐρωτι φιλοτίμως πάνυ καὶ λαμπρῶς.

749 A Φ Οἶσθ' οὖν ὃ σοῦ μέλλομεν δεῖσθαι πάντες οἱ πρὸς τὴν ἀκρόασιν ἦκοντες;

749 A ΑΥ Οὐκ, ἀλλ' εἴσομαι λεγόντων.

749 A Φ Ἄφελε τοῦ λόγου τὸ νῦν ἔχον ἐποποιῶν τε λειμῶνας καὶ σκιάς καὶ ἅμα κιττοῦ τε καὶ σμιλάκων διαδρομὰς καὶ ὅς' ἄλλα τοιούτων τόπων ἐπιλαβόμενοι γλίσχονται τὸν Πλάτωνος (Phaedr. 229a. 230c) Ἰλισσὸν καὶ τὸν ἄγρον ἐκεῖνον καὶ τὴν ἡρέμα προσάντη πόαν πεφυκυῖαν προθυμότερον ἢ κάλλιον ἐπιγράφεσθαι.

771 E ΑΥ Τί δὲ δεῖται τοιούτων, ὦ ἄριστε Φλαουιανέ, προοιμίων ἢ διήγησις; εὐθὺς ἢ πρόφασις, ἐξ ἧς ὠρμήθησαν οἱ λόγοι, χορὸν αἰτεῖ τῷ πάθει καὶ σκηνῇ δεῖται, τά τ' ἄλλα δράματος οὐδὲν ἐλλείπει· μόνον εὐχόμεθα τῇ μητρὶ τῶν Μουσῶν ἴλεω παρεῖναι καὶ συνανασφῆσαι τὸν μῦθον. Ὁ γὰρ πατήρ, ἐπεὶ πάλαι, πρὶν ἡμᾶς γενέσθαι, τὴν μητέρα νεωστὶ κεκομισμένος ἐκ τῆς γενομένης τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν διαφορᾶς καὶ στάσεως ἀφίκετο τῷ Ἐρωτι θύσων, ἐπὶ τὴν ἐορτὴν ἦγε τὴν μητέρα· καὶ γὰρ ἦν ἐκείνης ἡ εὐχὴ καὶ ἡ θυσία. τῶν δὲ φίλων οἴκοθεν μὲν αὐτῷ παρῆσαν οἱ συνήθεις, ἐν δὲ Θεσπιαῖς εὔρε Δαφναῖον τὸν Ἀρχιδάμου [καὶ] Λυσάνδρας ἐρῶντα τῆς Σίμωνος καὶ μάλιστα τῶν μνωμένων αὐτὴν εὐημεροῦντα, καὶ Σώκλαρον ἐκ Τιθόρας ἦκοντα τὸν Ἀριστίωνος· ἦν δὲ καὶ Πρωτογένης ὁ Ταρσεύς, καὶ Ζεῦξιππος ὁ Λακεδαιμόνιος, ξένοι· Βοιωτῶν δ' ὁ πατήρ ἔφη τῶν γνωρίμων τοὺς πλείστους παρεῖναι. δύο μὲν οὖν ἢ τρεῖς ἡμέρας κατὰ πόλιν, ὡς ἔοικεν, ἡσυχῇ πως φιλοσοφοῦντες ἐν ταῖς παλαιστραῖς καὶ διὰ τῶν θεάτρων ἀλλήλοις συνῆσαν· ἔπειτα φεύγοντες ἀργαλέον ἄγῶνα κιθαρωδῶν, ἐντεύξεσι καὶ σπουδαῖς προειλημμένον, ἀνέζευξαν οἱ πλείους ὥσπερ ἐκ πολέμιας εἰς τὸν Ἑλικῶνα καὶ κατηλύσαντο παρὰ ταῖς Μούσαις. ἔωθεν οὖν ἀφίκετο πρὸς αὐτοὺς Ἀνθεμίων, καὶ Πεισίας, ἄνδρες ἑνδοξοί, Βάκχωνι δὲ τῷ καλῷ λεγομένῳ προσήκοντες καὶ τρόπον τινὰ δι' εὐνοίαν

ἀμφοτέροι τὴν ἐκείνου διαφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους. ἦν γὰρ ἐν Θεσπιαῖς Ἴσμηνοδώρα γυνὴ πλούτῳ καὶ γένει λαμπρὰ καὶ νῆ Δία τὸν ἄλλον εὐτακτος βίον· ἐχήρευσεν γὰρ οὐκ ὀλίγον χρόνον ἄνευ ψόγου, καίπερ οὕσα νέα καὶ ἱκανὴ τὸ εἶδος. τῷ δὲ Βάκχωνι φίλης ὄντι καὶ συνήθους γυναικὸς υἱῷ πράττουσα γάμον κόρης κατὰ γένος προσηκούσης ἐκ τοῦ συμπαρεῖναι καὶ διαλέγεσθαι πολλάκις ἔπαθε πρὸς τὸ μειράκιον αὐτῇ· καὶ λόγους φιλανθρώπους ἀκούουσα καὶ λέγουσα περὶ αὐτοῦ καὶ πλῆθος ὁρῶσα γενναίων ἐραστῶν εἰς τὸ ἐρᾶν προήχθη καὶ διενοεῖτο μὴ ἐν ποιεῖν ἀγεννές, ἀλλὰ γημαμένη φανερώς συγκαταζῆν τῷ Βάκχωνι. παραδόξου δὲ τοῦ πράγματος αὐτοῦ φανέντος, ἥ τε μήτηρ ὑφεωρᾶτο τὸ βάρος τοῦ οἴκου καὶ τὸν ὄγκον ὡς οὐ κατὰ τὸν ἐραστήν, τινὲς δὲ καὶ συγκυνηγοὶ τῷ μὴ καθ' ἡλικίαν τῆς Ἴσμηνοδώρας δεδιττόμενοι τὸν Βάκχωνα καὶ σκώπτοντες ἐργωδέστεροι τῶν ἀπὸ σπουδῆς ἐνισταμένων ἦσαν ἀνταγωνισταὶ πρὸς τὸν γάμον, ἠδεῖτο γὰρ ἔφηβος ἔτι ὢν χήρα συνοικεῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς ἄλλους ἐάσας παρεχώρησε τῷ Πεισίᾳ καὶ τῷ Ἀνθεμίῳ βουλευσασθαι τὸ συμφέρον, ὧν ὁ μὲν ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ πρεσβύτερος, ὁ δὲ Πεισίας αὐστηρότατος τῶν ἐραστῶν· διὸ καὶ πρὸς τὸν γάμον ἀντέπραττε καὶ καθήπετο τοῦ Ἀνθεμίῳ ὡς προῖεμένου τῇ Ἴσμηνοδώρᾳ τὸ μειράκιον· ὁ δ' ἐκεῖνον οὐκ ὀρθῶς ἔλεγε ποιεῖν, ἀλλὰ τὰ ἄλλα χρηστὸν ὄντα μιμεῖσθαι τοὺς φαύλους ἐραστὰς οἴκου καὶ γάμου καὶ πραγμάτων μεγάλων ἀποστεροῦντα τὸν φίλον, ὅπως ἄθικτος αὐτῷ καὶ νεαρὸς ἀποδύοιτο πλεῖστον χρόνον ἐν ταῖς παλαιστραῖς. ἴν' οὖν μὴ παροξύνοντες ἀλλήλους κατὰ μικρὸν εἰς ὀργὴν προαγάγοιεν, ὥσπερ διαιτητὰς ἐλόμενοι καὶ βραβευτὰς τὸν πατέρα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ παρεγένοντο· καὶ τῶν ἄλλων φίλων οἶον ἐκ παρασκευῆς τῷ μὲν ὁ Δαφναῖος παρῆν τῷ δ' ὁ Πρωτογένης. ἀλλ' οὗτος μὲν ἀνέδην ἔλεγε κακῶς τὴν Ἴσμηνοδώραν· ὁ δὲ Δαφναῖος ὧ Ἡράκλειος ἔφη· 'τί οὐκ ἂν τις προσδοκήσειεν, εἰ καὶ Πρωτογένης Ἐρωτι πολεμήσων πάρεστιν ᾧ καὶ παιδιὰ πᾶσα καὶ σπουδὴ περὶ Ἐρωτα καὶ δι' Ἐρωτος, ἡλήθη δὲ λόγων λήθη δὲ πάτρας' (Fr. Tr. Gr. p. 632), οὐχ ὡς τῷ Λαίῳ πέντε μόνον ἡμερῶν ἀπέχοντι τῆς πατρίδος; βραδὺς γὰρ ὁ ἐκείνου καὶ χερσαῖος Ἐρωτος, ὁ δὲ σὸς ἐκ Κιλικίας Ἀθήναζε ἰαίψῃ κυκλώσας πτερὰ διαπόντιος πέταται, τοὺς καλοὺς ἐφορῶν καὶ συμπλανώμενος· ἀμέλει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐγεγόνει τοιαύτη τις αἰτία τῷ Πρωτογένει τῆς ἀποδημίας. Γενομένου δὲ γέλωτος ὁ Πρωτογένης ἔγῳ δέ σοι δοκῶ· εἶπεν Ἐρωτι νῦν πολεμεῖν, οὐχ ὑπὲρ Ἐρωτος διαμάχεσθαι πρὸς ἀκολασίαν καὶ ὕβριν αἰσχίστοις πράγμασι καὶ πάθεσιν εἰς τὰ κάλλιστα καὶ σεμνότατα τῶν ὀνομάτων εἰσβιαζομένην;· καὶ ὁ Δαφναῖος αἰσχίστα δὲ καλεῖσ' ἔφη ἰαίψῃ γάμον καὶ σύνοδον ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἧς οὐ γέγονεν οὐδ' ἔστιν ἱερωτέρα κατάξευξις;· ἄλλὰ ταῦτα μὲν· εἶπεν ὁ Πρωτογένης ἀναγκαῖα πρὸς γένεσιν ὄντα σεμνύνουσιν οὐ φαύλως οἱ νομοθέται καὶ κατευλογοῦσι πρὸς τοὺς πολλοὺς ἀληθινοῦ δ' Ἐρωτος οὐδ' ὅτι οὖν τῇ γυναικωνίτιδι μέτεστιν, οὐδ' ἐρᾶν ὑμᾶς ἔγωγ' εἴπω τοὺς γυναιξὶ προσπεπονθότας ἢ παρθένους, ὥσπερ οὐδὲ μυῖαι γάλακτος οὐδὲ μέλιτται κηρίων ἐρῶσιν οὐδὲ σιτευταὶ καὶ μάγειροι φίλα φρονοῦσι πιαίνοντες ὑπὸ σκότῳ μόσχους καὶ ὄρνιθας. ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ σιτίον ἄγει καὶ ὄψον ἢ φύσις μετρίως καὶ ἱκανῶς τὴν ὄρεξιν, ἢ δ' ὑπερβολὴ πάθος ἐνεργασαμένη λαιμαργία τις ἢ φιλοψία καλεῖται, οὕτως ἔνεστι τῇ φύσει τὸ δεῖσθαι τῆς ἀπ' ἀλλήλων ἡδονῆς γυναικας καὶ ἄνδρας, τὴν δ' ἐπὶ τοῦτο κινουσαν ὁρμὴν σφοδρότητι καὶ ῥώμῃ γενομένην πολλὴν καὶ δυσκάθεκτον οὐ προσηκόντως Ἐρωτα καλοῦσιν. Ἐρωτος γὰρ εὐφυοῦς καὶ νέας ψυχῆς ἀψάμενος εἰς ἀρετὴν διὰ φιλίας τελευτᾷ· ταῖς δὲ πρὸς γυναικας ἐπιθυμίαις ταύταις, ἂν ἄριστα πέσωσιν, ἡδονὴν περίεστι καρποῦσθαι καὶ ἀπόλαυσιν ὥρας καὶ σώματος, ὡς ἐμαρτύρησεν Ἀρίστιππος, τῷ κατηγοροῦντι Λαΐδος πρὸς αὐτὸν ὡς οὐ φιλούσης ἀποκρινάμενος, ὅτι καὶ τὸν οἶνον οἶεται καὶ τὸν ἰχθὺν μὴ φιλεῖν αὐτόν, ἀλλ' ἡδέως ἐκατέρω χρήται. τέλος γὰρ ἐπιθυμίας ἡδονὴ καὶ ἀπόλαυσις· Ἐρωτος δὲ προσδοκίαν φιλίας ἀποβαλὼν οὐκ ἐθέλει παραμένειν οὐδὲ θεραπεύειν ἐφ' ὥρᾳ τὸ λυποῦν καὶ ἀκμάζον, εἰ καρπὸν ἥθους οἰκεῖον εἰς φιλίαν καὶ ἀρετὴν οὐκ ἀποδίδωσιν.

ἀκούεις δέ τινος τραγικοῦ γαμέτου λέγοντος πρὸς τὴν γυναῖκα (Trag. adesp. 401) ‘μισεῖς; ἐγὼ δὲ ῥαδίως μισήσομαι, πρὸς κέρδος ἔλκων τὴν ἐμὴν ἀτιμίαν.’ τούτου γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ἐρωτικώτερος ὁ μὴ διὰ κέρδος ἀλλ’ ἀφροδισίων ἔνεκα καὶ συνουσίας ὑπομένων γυναῖκα μοχθηρὰν καὶ ἄστοργον· ὥσπερ Στρατοκλεῖ τῷ ῥήτορι Φιλιππίδης ὁ κωμικὸς (fr. 31) ἐπεγγελῶν ἐποίησεν ‘ἀποστρεφομένης τὴν κορυφὴν φιλεῖς μόλις.’ Εἰ δ’ οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθος δεῖ καλεῖν Ἔρωτα, θῆλυν καὶ νόθον ὥσπερ εἰς Κυνόσαργες συντελοῦντα τὴν γυναικωνίτιν· μᾶλλον δ’ ὥσπερ ἀετόν τινα λέγουσι γνήσιον καὶ ὀρεινόν, ὃν Ὅμηρος (Φ 252. Ω 315 s.) ‘μέλανα’ καὶ ‘θηρευτήν’ προσεῖπεν, ἄλλα δὲ γένη νόθων ἐστὶν ἰχθὺς περὶ ἔλη καὶ ὄρνιθας ἀργούς λαμβανόντων, ἀπορούμενοι δὲ πολλάκις ἀναφθέγγονται τι λιμῶδες καὶ ὀδυρτικόν, οὕτως εἰς Ἔρωσ [ὁ] γνήσιος ὁ παιδικὸς ἐστὶν, οὐ ‘πόθῳ στίλβων’, ὡς ἔφη τὸν παρθένιον Ἀνακρέων (fr. 13a), οὐδὲ ‘μύρων ἀνάπλεως καὶ γεγανωμένοσ’, ἀλλὰ λιτὸν αὐτὸν ὅψει καὶ ἄθρυπτον ἐν σχολαῖς φιλοσόφοις ἢ που περὶ γυμνάσια καὶ παλαιστρας περὶ θήραν νέων ὁξὺ μάλα καὶ γενναῖον ἐγκελευόμενον πρὸς ἀρετὴν τοῖς ἀξίοις ἐπιμελείας. τὸν δ’ ὑγρὸν τοῦτον καὶ οἰκουρὸν ἐν κόλποις διατρίβοντα καὶ κλινιδίοις γυναικῶν αἰεὶ διώκοντα τὰ μαλθακὰ καὶ θρυπτόμενον ἡδοναῖς ἀνάνδροις καὶ ἀφίλοις καὶ ἀνενθουσιάστοις καταβάλλειν ἄξιον, ὡς καὶ Σόλων κατέβαλε· δούλοις μὲν γὰρ ἐρᾶν ἀρρένων παίδων ἀπεῖπε καὶ ζηραλοιφεῖν, χρῆσθαι δὲ συνουσίαις γυναικῶν οὐκ ἐκώλυσεν· καλὸν γὰρ ἢ φιλία καὶ ἀστεῖον, ἢ δ’ ἡδονὴ κοινὸν καὶ ἀνελεύθερον. ὅθεν οὐδὲ δούλων ἐρᾶν παίδων ἐλευθέριον ἐστὶν οὐδ’ ἀστεῖον· συνουσίας γὰρ οὗτος ὁ ἔρως, καθάπερ <ὁ> τῶν γυναικῶν.’ Ἔτι δὲ πλείονα λέγειν προθυμουμένου τοῦ Πρωτογένους, ἀντικρούσας ὁ Δαφναῖος ‘εὖ γε νῆ Δί’ ἔφη ‘τοῦ Σόλωνος ἐμνήσθης καὶ χρηστέον αὐτῷ γνώμονι τοῦ ἐρωτικοῦ ἀνδρός, ‘ἔσθ’ ἥβης ἐρατοῖσιν ἐπ’ ἄνθεσι παιδοφιλήσῃ μηρῶν <ἰμείρων> καὶ γλυκεροῦ στόματος’ (fr. 25 I p. 29 D.). πρόσλαβε δὲ τῷ Σόλωνι καὶ τὸν Αἰσχύλον λέγοντα (fr. 135) ‘σέβας δὲ μηρῶν οὐ κατηδέσω, ὦ δυσχάριστε τῶν πυκνῶν φιλημάτων.’ ἔτεροι μὲν γὰρ καταγελῶσιν αὐτῶν, εἰ καθάπερ θύτας καὶ μάντις εἰς τὰ μηρία καὶ τὴν ὀσφὺν ἀποβλέπειν τοὺς ἐραστὰς κελεύουσιν· ἐγὼ δὲ παμμέγεθες τοῦτο ποιοῦμαι σημεῖον ὑπὲρ τῶν γυναικῶν· εἰ γὰρ ἢ παρὰ φύσιν ὁμιλία πρὸς ἄρρενας οὐκ ἀναιρεῖ τὴν ἐρωτικὴν εὖνοιαν οὐδὲ βλάπτει, πολὺ μᾶλλον εἰκὸς ἐστὶ τὸν γυναικῶν ἢ ἀνδρῶν ἔρωτα τῇ φύσει χρώμενον εἰς φιλίαν διὰ χάριτος ἐξικνεῖσθαι. χάρις γὰρ οὖν, ὦ Πρωτόγενης, ἢ τοῦ θήλεος ὑπείξῃς τῷ ἄρρενι κέκληται πρὸς τῶν παλαιῶν· ὡς καὶ Πίνδαρος ἔφη τὸν Ἥφαιστον ‘ἄνευ χαρίτων’ ἐκ τῆς Ἥρας γενέσθαι· καὶ τὴν οὐπὼ γάμων ἔχουσιν ὥραν ἢ Σαπφῶ (fr. 34. I p. 347 D.) προσαγορεύουσά φησιν ὅτι ‘σμίκρα μοι πάις ἔμμεν ἐφαίνεο κᾶχαρις’. ὁ δ’ Ἡρακλῆς ὑπὸ τινος ἐρωτᾶται (Trag. adesp. 402) ‘βίᾳ δ’ ἔπραξας χάριτας ἢ πείσας κόρην;’ ἢ δ’ ἀπὸ τῶν ἀρρένων ἀκόντων <μὲν> μετὰ βίας γινομένη καὶ λεηλασίας, ἂν δ’ ἐκουσίως, σὺν μαλακίᾳ καὶ θηλότητι, ‘βαίνεσθαι’ κατὰ Πλάτωνα (Phaedr. 250e) ‘νόμῳ τετράποδος καὶ παιδοσπορεῖσθαι’ παρὰ φύσιν ἐνδιδόντων, ἄχαρις <χάρις> παντάπασιν καὶ ἀσχήμων καὶ ἀναφρόδιτος. ὅθεν, οἶμαι, καὶ Σόλων ἐκεῖνα μὲν ἔγραψε νέος ὢν ἔτι καὶ ‘σπέρματος πολλοῦ μεστός’ ὡς ὁ Πλάτων (Leg. VIII 839b) φησί· ταυτὶ δὲ πρεσβύτης γενόμενος (fr. 26. I p. 32 D.): ‘ἔργα δὲ Κυπρογενοῦς νῦν μοι φίλα καὶ Διονύσου καὶ Μουσέων, ἃ τίθης’ ἀνδράσιν εὐφροσύνας, ὥσπερ ἐκ ζάλης καὶ χειμῶνος [καί] τῶν παιδικῶν ἐρώτων ἐν τινὶ γαλήνῃ τῇ περὶ γάμον καὶ φιλοσοφίαν θέμενος τὸν βίον. Εἰ μὲν οὖν τὸ ἀληθὲς σκοποῦμεν, ὦ Πρωτόγενης, ἐν καὶ ταῦτόν ἐστι πρὸς παῖδας καὶ γυναῖκας πάθος τὸ τῶν Ἐρώτων· εἰ δὲ βούλοιο φιλονεικῶν διαιρεῖν, οὐ μέτρι’ ἂν δόξειε ποιεῖν ὁ παιδικὸς οὗτος, ἀλλ’ ὥσπερ ὁψὲ γεγονὼς καὶ παρ’ ὥραν τῷ βίῳ νόθος καὶ σκότιος ἐξελαύνειν τὸν γνήσιον Ἔρωτα καὶ πρεσβύτερον. ἐχθὲς γάρ, ὦ ἐταῖρε, καὶ πρῶην μετὰ τὰς ἀποδύσεις καὶ ἀπογυμνώσεις τῶν νέων παραδὺς εἰς τὰ γυμνάσια καὶ προσανατριβόμενος ἡσυχῇ καὶ προσαγκαλιζόμενος, εἴτα κατὰ μικρὸν ἐν ταῖς παλαιστραῖς

πτεροφυήσας οὐκέτι καθεκτός ἐστιν, ἀλλὰ λοιδορεῖ καὶ προπηλακίζει τὸν γαμήλιον ἐκεῖνον
 καὶ συνεργὸν ἀθανασίας τῷ θνητῷ γένει, σβεννυμένην ἡμῶν τὴν φύσιν αὐθις ἐξανάπτοντα διὰ
 τῶν γενέσεων. οὗτος δ' ἀρνεῖται τὴν ἡδονήν; αἰσχύνεται γὰρ καὶ φοβεῖται· δεῖ δέ τις
 εὐπρεπείας ἀπτομένῳ καλῶν καὶ ωραίων· πρόφασις οὖν φιλία καὶ ἀρετή. κονίεται δὲ καὶ
 ψυχρολουτεῖ καὶ τὰς ὀφρῦς αἶρει καὶ φιλοσοφεῖν φησι καὶ σωφρονεῖν ἔξω διὰ τὸν νόμον· εἴτα
 νύκτωρ καὶ καθ' ἡσυχίαν 'γλυκεῖ' ὅπωρα φύλακος ἐκλελοιπότος' (Trag. ad. 403). Εἰ δ', ὡς φησι
 Πρωτογένης, οὐκ ἔστιν ἀφροδισίων παιδικῶν κοινωνία, πῶς Ἔρως ἔστιν Ἀφροδίτης μὴ
 παρούσης, ἣν εἴληχε θεραπεύειν ἐκ θεῶν καὶ περιέπειν, τιμῆς τε μετέχειν καὶ δυνάμεως ὅσον
 ἐκείνη δίδωσιν; εἰ δ' ἔστι τις Ἔρως χωρὶς Ἀφροδίτης, ὥσπερ μέθη χωρὶς οἴνου πρὸς σύκινον
 πόμα καὶ κρίθινον, ἄκαρπον αὐτοῦ καὶ ἀτελές τὸ ταρακτικόν ἐστι καὶ πλήσιμον καὶ ἀψίκορον.
 Λεγομένων τούτων ὁ Πεισίας ἦν δηλὸς ἀγανακτῶν καὶ παροξυνόμενος ἐπὶ τὸν Δαφναῖον·
 μικρὸν δ' αὐτοῦ καταλιπόντος 'ὦ Ἡράκλεις' ἔφη 'τῆς εὐχερείας καὶ θρασύτητος, ἀνθρώπους
 ὁμολογοῦντας ὥσπερ οἱ κύνες ἐκ <τῶν> μορίων συνηρτῆσθαι πρὸς τὸ θῆλυ μεθιστάναι καὶ
 μετοικίζειν τὸν θεὸν ἐκ γυμνασίων καὶ περιπάτων καὶ τῆς ἐν ἡλίῳ καθαρᾷ καὶ
 ἀναπεπταμένης διατριβῆς εἰς ματρυλεῖα καὶ κοπίδας καὶ φάρμακα καὶ μαγεύματα
 καθειργνύμενον ἀκολάστον γυναικῶν· ἐπεὶ ταῖς γε σώφροσιν οὗτ' ἐρᾶν οὗτ' ἐρᾶσθαι δῆπου
 προσῆκόν ἐστιν.' ἐνταῦθα μέντοι καὶ ὁ πατὴρ ἔφη τοῦ Πρωτογένητος ἐπιλαβέσθαι καὶ εἰπεῖν
 "τόδ' ἐξοπλίζει τοῦπος Ἀργεῖον λεών" (Trag. ad. 404), καὶ νῆ Δία Δαφναίῳ συνδίκους ἡμᾶς
 προστίθῃσιν οὐ μετριάζων ὁ Πεισίας, ἀλλὰ τοῖς γάμοις ἀνέραςτον ἐπάγων καὶ ἄμοιρον ἐνθέου
 φιλίας κοινωνίαν, ἣν τῆς ἐρωτικῆς πειθοῦς καὶ χάριτος ἀπολιπούσης μονοῦ ζυγοῖς καὶ
 χαλινοῖς ὑπ' αἰσχύνης καὶ φόβου μάλα μόλις συνεχομένην ὀρῶμεν.' καὶ ὁ Πεισίας 'ἐμοὶ μὲν'
 εἶπεν 'ὀλίγον μέλει τοῦ λόγου· Δαφναῖον δ' ὀρῶ ταῦτόν πάσχοντα τῷ χαλκῷ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος
 οὐχ οὕτως ὑπὸ τοῦ πυρὸς ὡς ὑπὸ τοῦ πεπυρωμένου χαλκοῦ καὶ ρέοντος, ἂν ἐπιχέῃ τις,
 ἀνατῆκεται καὶ ρεῖ συνεξυγραινόμενος· καὶ τοῦτον οὐκ ἐνοχλεῖ τὸ Λυσάνδρας κάλλος, ἀλλὰ
 συνδιακεκαυμένῳ καὶ γέμοντι πυρὸς ἤδη πολὺν χρόνον [ὁ] πλησιάζων καὶ ἀπτόμενος
 ἀναπίμπλαται· καὶ δηλὸς ἐστιν, εἰ μὴ ταχὺ φύγοι πρὸς ἡμᾶς, συντακησόμενος. ἀλλ' ὀρῶ· εἶπε
 'γινόμενον ὅπερ ἂν μάλιστα σπουδάσειεν Ἀνθεμίων, προσκρούοντα τοῖς δικασταῖς καὶ
 ἐμαυτόν, ὥστε παύομαι.' καὶ ὁ Ἀνθεμίων 'ῶνησας' εἶπεν, 'ὡς ἔδει γ' ἀπ' ἀρχῆς λέγειν τι πρὸς
 τὴν ὑπόθεσιν.' 'Λέγω τοίνυν' ὁ Πεισίας ἔφη, 'προκηρύξας ἐμοῦ γ' ἔνεκα πάσαις γυναιξὶν ἂν
 ἐραστήν, ὅτι τῆς γυναικὸς ὁ πλοῦτός ἐστι φυλακτέος τῷ νεανίσκῳ, μὴ συμμίζαντες αὐτὸν
 ὄγκῳ καὶ βάρει τοσοῦτῳ λάθοιμεν ὥσπερ ἐν χαλκῷ κασσίτερον ἀφανίσαντες. μέγα γάρ, ἂν
 ἐλαφρᾷ καὶ λιτῇ γυναικὶ μεираκίου συνελθόντος εἰς ταῦτόν ἢ κῤῥασις οἴνου δίκην ἐπικρατήσῃ
 ταύτην δ' ὀρῶμεν ἄρχειν καὶ κρατεῖν δοκοῦσαν· οὐ γὰρ ἂν ἀπορρίψασα δόξας καὶ γένη
 τηλικαῦτα καὶ πλούτους ἐμνάτο μεираκίον ἐκ χλαμύδος, ἔτι παιδαγωγεῖσθαι δεόμενον. ὅθεν οἱ
 νοῦν ἔχοντες αὐτοὶ προΐενται καὶ περικόπτουσιν ὥσπερ ὠκύπτερα τῶν γυναικῶν τὰ περιττὰ
 χρήματα, τρυφὰς ἐμποιοῦντα καὶ χαυνότητος ἀβεβαίους καὶ κενάς, ὑφ' ὧν ἐπαιρόμεναι
 πολλάκις ἀποπέτονται· κἂν μένωσι, χρυσαῖς ὥσπερ ἐν Αἰθιοπία πέδαις δεδέσθαι βέλτιον ἢ
 πλούτῳ γυναικός.' 'Εκεῖνο δ' οὐ λέγεις' <ὁ> Πρωτογένης εἶπεν 'ὅτι κινδυνεύομεν
 ἀναστρέφειν ἀτόπως καὶ γελοῖως τὸν Ἡσίοδον, ἂν, ἐκείνου λέγοντος (OD 696) 'μήτε
 τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων μήτ' ἐπιθείς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὦριος οὗτος· ἡ
 δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβῶοι, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο', σχεδὸν ἡμεῖς ἔτεσι τοσοῦτοις γυναικὶ πρεσβυτέρῃ
 καθάπερ οἱ φοίνικας ἢ σῦκα καὶ ἄωρον ἄνδρα περιάψωμεν.' 'Ερᾶται γὰρ αὐτοῦ νῆ Δία καὶ
 κάεται· τίς οὖν ὁ κωλύων ἐστὶ κωμάζειν ἐπὶ θύρας, ἄδειν τὸ παρακλαυσιθυρον, ἀναδεῖν τὰ
 εἰκόνια, παγκρατιάζειν πρὸς τοὺς ἀντεραστάς; ταῦτα γὰρ ἐρωτικά· καὶ καθεῖσθω τὰς ὀφρῦς καὶ
 παυσάσθω τρυφῶσα, [καὶ] σχῆμα λαβοῦσα τῶν τοῦ πάθους οἰκείων. εἰ δ' αἰσχύνεται καὶ

σωφρονεῖ, κοσμίως οἴκοι καθήσθω περιμένουσα τοὺς μνωμένους καὶ σπουδάζοντας. ἐρᾶν δὲ φάσκουσαν γυναῖκα φυγεῖν τις ἂν ἔχοι καὶ βδελυχθείη, μήτι γε λάβοι γάμου ποιησάμενος ἀρχὴν τὴν τοιαύτην ἀκрасίαν. Πανσαμένου δὲ τοῦ Πρωτογένους, ‘ὄρᾳς’ εἶπεν ὁ πατήρ, ‘ὦ Ἀνθεμίω, ὅτι πάλιν κοινὴν ποιοῦσι τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸν λόγον ἀναγκαῖον ἡμῖν τοῖς οὐκ ἀρνούμενοις οὐδὲ φεύγουσι τοῦ περὶ γάμον Ἔρωτος εἶναι χορευταῖς; [καὶ] ‘ναὶ μὰ Δί’ εἶπεν ὁ Ἀνθεμίω ν’ ἀμύνει διὰ πλειόνων νῦν αὐτοὺς ἐρᾶν· εἰ δὲ τῷ πλούτῳ βοηθήσω, ὧ μάλιστα δεδίττεται Πεισίας ἡμᾶς.’ ‘τί δ’ εἶπεν ὁ πατήρ ‘οὐκ ἂν ἔγκλημα γένοιτο γυναικός, εἰ δι’ ἔρωτα καὶ πλοῦτον ἀπορρίψομεν Ἰσμηνοδώραν; βαρεῖα γὰρ καὶ πλουσία· τί δ’ εἰ καλὴ καὶ νέα; τί δ’ εἰ γένει σοβαρὰ καὶ ἔνδοξος; αἱ δὲ σῶφρονες οὐ τὸ αὐστηρὸν καὶ κατεγρυπωμένον ἐπαχθὲς καὶ δυσκαρτέρητον ἔχουσι, καὶ ποινὰς καλοῦσιν αὐτὰς καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὀργιζομένας, ὅτι σωφρονοῦσιν; ἄρ’ οὖν κράτιστον ἐξ ἀγορᾶς γαμεῖν Ἀβρότονόν τινα Θρηῖσαν ἢ Βακχίδα Μιλησίαν <ἂν> ἐγγυον ἐπαγομένην δι’ ὠνῆς καὶ καταχυσμάτων; ἀλλὰ καὶ ταύταις ἴσμεν οὐκ ὀλίγους αἰσχιστα δουλεύσαντας. αὐλητρίδες δὲ Σάμιαι καὶ ὀρχηστρίδες, Ἀριστονίκα καὶ τύμπανον ἔχουσ’ Οἰνάνθη καὶ Ἀγαθόκλεια διαδήμασι βασιλέων ἐπέβησαν. ἡ δὲ Σύρα Σεμίραμις οἰκότριβος μὲν ἦν βασιλικῇ θεράπαινᾳ παλλακευομένη· Νίνου δὲ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐντυχόντος αὐτῇ καὶ στέρξαντος οὕτως ἐκράτησε καὶ κατεφρόνησεν, ὥστ’ ἀξιῶσαι καὶ μίαν ἡμέραν αὐτὴν περιδεῖν ἐν τῷ θρόνῳ καθεζομένην ἔχουσαν τὸ διάδημα καὶ χρηματίζουσαν. δόντος δ’ ἐκείνου καὶ κελεύσαντος πάντας ὑπηρετεῖν ὥσπερ αὐτῷ καὶ πείθεσθαι, μετρίως ἐχρήτο τοῖς πρώτοις ἐπιτάγμασι, πειρωμένη τῶν δορυφόρων· ἐπεὶ δ’ ἑώρα μηδὲν ἀντιλέγοντας μηδ’ ὀκνοῦντας, ἐκέλευσε συλλαβεῖν τὸν Νίνον εἶτα δεῖσαι, τέλος δ’ ἀποκτεῖναι· πραχθέντων δὲ πάντων, ἐβασίλευσε τῆς Ἀσίας ἐπιφανῶς πολὺν χρόνον. ἡ δὲ Βελεστίχη, πρὸς Διός, οὐ βάρβαρον ἐξ ἀγορᾶς γύναιον, ἥς ἱερὰ καὶ ναοὺς Ἀλεξανδρεῖς ἔχουσιν, ἐπιγράψαντος δι’ ἔρωτα τοῦ βασιλέως ‘Ἀφροδίτης Βελεστίχης’; ἡ δὲ σύνναος μὲν ἐνταυθοῖ καὶ συνίερος τοῦ Ἔρωτος, ἐν <δὲ> Δελφοῖς κατάχρυσος [δ’] ἐστῶσα μετὰ τῶν βασιλέων καὶ βασιλειῶν, ποῖα προικὶ τῶν ἐραστῶν ἐκράτησεν; ἀλλ’ ὥσπερ ἐκεῖνοι δι’ ἀσθένειαν ἑαυτῶν καὶ μαλακίαν ἔλαθον <ἑαυτοῦς> γενόμενοι λεία γυναικῶν, οὕτω πάλιν ἄδοξοι καὶ πένητες ἕτεροι πλουσίαις γυναιξὶ καὶ λαμπραῖς συνελθόντες οὐ διεφθάρησαν οὐδ’ ὑφῆκάν τι τοῦ φρονήματος, ἀλλὰ τιμώμενοι καὶ κρατοῦντες μετ’ εὐνοίας συγκατεβίωσαν. ὁ δὲ συστέλλων τὴν γυναῖκα καὶ συνάγων εἰς μικρόν, ὥσπερ δακτύλιον ἰσχνὸς ὦν μὴ περιρρυῇ δεδιῶς, ὁμοίός ἐστι τοῖς ἀποκείρουσι τὰς ἵππους εἶτα πρὸς ποταμὸν ἢ λίμνην ἄγουσι· καθορῶσαν γὰρ ἐκάστην τὴν εἰκόνα τῆς ὄψεως ἀκαλλῇ καὶ ἄμορφον ἀφιέναι τὰ φρυάγματα λέγεται καὶ προσδέχεσθαι τὰς τῶν ὄνων ἐπιβάσεις. πλοῦτον δὲ γυναικὸς αἰρεῖσθαι μὲν πρὸ ἀρετῆς ἢ γένους ἀφιλότιμον καὶ ἀνελεύθερον, ἀρετῇ δὲ καὶ γένει προσόντα φεύγειν ἀβέλτερον. ὁ μὲν γὰρ Ἀντίγονος ὠχυρωμένῳ τὴν Μουνιχίαν τῷ φρουροῦντι γράφων ἐκέλευε ποιεῖν μὴ μόνον τὸν κλοιὸν ἰσχυρὸν ἀλλὰ καὶ τὸν κύνα λεπτόν, ὅπως ὑφαιρῇ τὰς εὐπορίας τῶν Ἀθηναίων· ἀνδρὶ δὲ πλουσίας ἢ καλῆς οὐ προσήκει, μηδὲ τὴν γυναῖκα ποιεῖν ἄμορφον ἢ πενιχράν, ἀλλ’ ἑαυτὸν ἐγκρατεῖα καὶ φρονήσει καὶ τῷ μηδὲν ἐκπεπλήχθαι τῶν περὶ ἐκείνην ἴσον παρέχειν καὶ ἀδούλωτον, ὥσπερ ἐπὶ ζυγοῦ ῥοπὴν τῷ ἥθει προστιθέντα καὶ βάρος, ὑφ’ οὗ κρατεῖται καὶ ἄγεται <δι> καίως ἅμα <καὶ> συμφερόντως. Καὶ μὴν ἡλικία γε πρὸς γάμον καὶ ὥρα τὸ τίκτειν ἔχουσα καὶ τὸ γεννᾶν εὐάρμοστός ἐστιν· ἀκμάζειν δὲ τὴν γυναῖκα πυνθάνομαι· καὶ ἅμα τῷ Πεισίᾳ προσμειδιάσας ‘οὐδενὸς γάρ’ ἔφη ‘τῶν ἀντεραστῶν πρεσβυτέρα, οὐδ’ ἔχει πολιὰς ὥσπερ ἔνιοι τῶν Βάκχωνι προσαναχρωννυμένων. εἰ δ’ οὗτοι καθ’ ὥραν ὁμιλοῦσι, τί κωλύει κάκεινην ἐπιμεληθῆναι τοῦ νεανίσκου βέλτιον ἡστινοσοῦν νέας; δύσμικτα γὰρ τὰ νέα καὶ δυσκέραστα καὶ μόλις ἐν χρόνῳ πολλῷ τὸ φρυάγμα καὶ τὴν ὕβριν ἀφήσιν, ἐν ἀρχῇ δὲ κυμαίνει καὶ ζυγομαχεῖ, καὶ μᾶλλον ἂν Ἔρως ἐγγένηται [καὶ] καθάπερ πνεῦμα κυβερνήτου μὴ παρόντος

ἐτάραξε καὶ συνέχεε τὸν γάμον οὐτ' ἄρχειν δυναμένων οὐτ' ἄρχεσθαι βουλομένων. εἰ δ' ἄρχει
βρέφους μὲν ἢ τίτθη καὶ παιδὸς ὁ διδάσκαλος ἐφήβου δὲ γυμνασίάρχος ἐραστής δὲ μειρακίου
γενομένου δ' ἐν ἡλικίᾳ νόμος καὶ στρατηγὸς οὐδείς δ' ἄναρκτος οὐδ' αὐτοτελής, τί δεινὸν εἰ
γυνὴ νοῦν ἔχουσα πρεσβυτέρα κυβερνήσει νέου βίον ἄνδρός, ὠφέλιμος μὲν οὔσα τῷ φρονεῖν
μᾶλλον ἢ δεῖα δὲ τῷ φιλεῖν καὶ προσηνής; τὸ δ' ὅλον' ἔφη 'καὶ τὸν Ἡρακλέα Βοιωτοὺς ὄντας
ἔδει σέβεσθαι καὶ μὴ δυσχεραίνειν τῷ παρ' ἡλικίαν τοῦ γάμου, γινώσκοντας ὅτι κάκεῖνος τὴν
ἑαυτοῦ γυναῖκα Μεγάραν Ἰολάῳ συνώκισεν ἐκκαιδεκάετει τότε' ὄντι τρία καὶ τριάκοντ' ἔτη
γεγεννημένην.' Τοιούτων λόγων ὁ πατὴρ ἔφη παρόντων αὐτοῖς ἐλθεῖν τῷ Πεισίᾳ ἐταῖρον ἐκ
πόλεως ἵππῳ θέοντα, πρᾶγμα θαυμαστὸν ἀπαγγέλλοντα τετολμημένον. ἡ γὰρ Ἰσμηνοδώρα, ὡς
ἔοικεν, αὐτὸν μὲν οὐκ ἀηδῶς ἔχειν οἰομένη τὸν Βάκχωνα πρὸς τὸν γάμον, αἰσχύνεσθαι δὲ τοὺς
ἀποτρέποντας, ἔγνω μὴ προέσθαι τὸ μειράκιον. τῶν οὖν φίλων τοὺς μάλιστα τοῖς βίοις
νεαροὺς καὶ συνερῶντας αὐτῇ καὶ τῶν γυναικῶν τὰς συνήθεις μεταπεμψαμένη καὶ
συγκροτήσασα παρεφύλαττε τὴν ὥραν, ἣν ὁ Βάκχων ἔθος εἶχεν ἀπιῶν ἐκ παλαιστρας παρὰ τὴν
οἰκίαν αὐτῆς παρεξίεναι κοσμίως. ὡς οὖν τότε προσῆι μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν ἐταίρων
ἀληλιμμένος, αὐτὴ μὲν ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήντησεν ἡ Ἰσμηνοδώρα καὶ τῆς χλαμύδος ἔθιγε μόνον,
οἱ δὲ φίλοι καλὸν καλῶς ἐν τῇ χλαμύδι καὶ τῇ διβολίᾳ συναρπάσαντες εἰς τὴν οἰκίαν
παρήνεγκαν ἄθροοι καὶ τὰς θύρας εὐθὺς ἀπέκλεισαν· ἅμα δ' αἱ μὲν γυναῖκες ἔνδον αὐτοῦ τὸ
χλαμύδιον ἀφαρπάσασαι περιέβαλον ἱμάτιον νυμφικόν· οἰκέται δὲ περὶ κύκλῳ δραμόντες
ἀνέστεφον ἐλαίᾳ καὶ δάφνῃ τὰς θύρας οὐ μόνον τὰς τῆς Ἰσμηνοδώρας ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ
Βάκχωνος· ἡ δ' αὐλητρίς αὐλοῦσα διεξῆλθε τὸν στενωπὸν. τῶν δὲ Θεσπιέων καὶ τῶν ξένων οἱ
μὲν ἐγέλων, οἱ δ' ἠγανάκτουν καὶ τοὺς γυμνασίάρχους παρώξυνον· ἄρχουσι γὰρ ἰσχυρῶς τῶν
ἐφήβων καὶ προσέχουσι τὸν νοῦν σφόδρα τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραττομένοις. ἦν δὲ λόγος οὐθίς
τῶν ἀγωνιζομένων, ἀλλ' ἀφέντες τὸ θέατρον ἐπὶ τῶν θυρῶν τῆς Ἰσμηνοδώρας ἐν λόγοις ἦσαν
καὶ φιλονεικίαις πρὸς ἀλλήλους. Ὡς οὖν ὁ τοῦ Πεισίου φίλος ὥσπερ ἐν πολέμῳ προσελάσας
τὸν ἵππον αὐτὸ τοῦτο τεταραγμένος εἶπεν, ὅτι Βάκχων' ἤρπακεν Ἰσμηνοδώρα, τὸν μὲν
Ζεύξιππον ὁ πατὴρ ἔφη γελάσαι καὶ εἰπεῖν, ἅτε δὴ καὶ φιλευριπίδην ὄντα, (Eur. fr. 986) 'πλούτῳ
χλιδῶσα θνητὰ δ' ὦ γύναι φρονεῖς· τὸν δὲ Πεισίαν ἀναπηδήσαντα βοᾷν 'ὦ θεοί, τί πέρας ἔσται
τῆς ἀνατρεπούσης τὴν πόλιν ἡμῶν ἐλευθερίας; ἥδη γὰρ εἰς ἀνομίαν τὰ πράγματα διὰ τῆς
αὐτονομίας βαδίζει. καίτοι γελοῖον ἴσως ἀγανακτεῖν περὶ νόμων καὶ δικαίων, ἡ γὰρ φύσις
παρανομεῖται γυναικοκρατουμένη. τί τοιοῦτον ἡ Λῆμνος; ἴωμεν ἡμεῖς, ἴωμεν' εἶπεν, 'ὅπως καὶ
τὸ γυμνάσιον ταῖς γυναιξὶ παραδῶμεν καὶ τὸ βουλευτήριον, εἰ παντάπασιν ἡ πόλις
ἐκνενεύρισται.' προάγοντος οὖν τοῦ Πεισίου, ὁ μὲν Πρωτογένης οὐκ ἀπελείπετο τὰ μὲν
συναγανακτῶν τὰ δὲ πραῦνων ἐκεῖνον· ὁ δ' Ἀνθεμίων 'νεανικὸν μὲν' ἔφη 'τὸ τόλμημα καὶ
Λῆμνιον ὡς ἀληθῶς, αὐτοὶ γὰρ ἐσμεν, σφόδρ' ἐρώσης γυναικός.' καὶ ὁ Σώκλαρος ὑπομειδιῶν
'οἶει γὰρ ἀρπαγὴν' ἔφη 'γεγονέναι καὶ βιασμόν, οὐκ ἀπολόγημα καὶ στρατήγημα τοῦ νεανίσκου
νοῦν ἔχοντος, ὅτι τὰς τῶν ἐραστῶν ἀγκάλας διαφυγῶν ἐξηυτομόληκεν εἰς χεῖρας καλῆς καὶ
πλουσίας γυναικός; 'μὴ λέγε ταῦτ', εἶπεν 'ὦ Σώκλαρε, μὴδ' ὑπονόει ἐπὶ Βάκχωνος' ὁ Ἀνθεμίων
'καὶ γὰρ εἰ μὴ φύσει τὸν τρόπον ἀπλοῦς ἦν καὶ ἀφελής, ἐμὲ γοῦν <οὐκ ἂν> ἀπεκρύψατο,
τῶν τ' ἄλλων μεταδιδούς ἀπάντων ἐν τε τούτοις ὁρῶν προθυμότατον ὄντα τῆς Ἰσμηνοδώρας
βοηθόν.' Ἐρωτι δὲ 'μάχεσθαι χαλεπὸν' οὐ 'θυμῷ' καθ' Ἡράκλειτον (fr. 85)· 'ὅ τι γὰρ ἂν θελήσῃ,
καὶ ψυχῆς ὠνεῖται' καὶ χρημάτων καὶ δόξης. ἐπεὶ τί κοσμιώτερον Ἰσμηνοδώρας ἐν τῇ πόλει;
πότε δ' εἰσῆλθεν ἡ λόγος αἰσχυρὸς ἢ πράξεως ὑπόνοια φαύλης ἔθιγε τῆς οἰκίας; ἀλλ' ἔοικε θεία
τις ὄντως εἰληφέναι τὴν ἄνθρωπον ἐπίπνοια καὶ κρείττων ἀνθρωπίνου λογισμοῦ.' Καὶ ὁ
Πεμπτίδης ἐπιγελάσας 'ἀμέλει καὶ σώματός τις' ἔφη 'νόσος ἔστιν, ἣν ἱερὰν καλοῦσιν· οὐδὲν οὖν
ἄτοπον, εἰ καὶ ψυχῆς τὸ μανικώτατον πάθος καὶ μέγιστον ἱερὸν καὶ θεῖον ἔνιοι

προσαγορεύουσιν. εἴθ' ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ ποτὲ γείτονας ἐώρων δύο διαμφισβητοῦντας, ὄφρα προεπύσαντος εἰς τὴν ὁδόν, ἀμφοτέρων μὲν ἀγαθὸν δαίμονα καλούντων ἐκατέρου δ' ἔχειν ἀξιούντος ὡς ἴδιον, οὕτως ὁρῶν ὑμῶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνίτιν ἔλκοντας τὸν Ἑρωτα τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνίτιν, ὑπερφυῆς καὶ θεῖον ἀγαθόν, οὐκ ἐθαύμαζον, εἰ τηλικαύτην δύναμιν ἔσχε καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν καὶ κολοῦειν, ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον. ἄρτι μὲν οὖν ἡσυχίαν ἤγον· ἐν γὰρ ἰδίοις μᾶλλον ἢ κοινοῖς ἐώρων τὴν ἀμφισβήτησιν οὔσαν· νυνὶ δ' ἀπηλλαγμένος Πεισίου, ἡδέως ἂν ὑμῶν ἀκούσαιμι πρὸς τί βλέψαντες ἀπεφάνησαν τὸν Ἑρωτα θεὸν οἱ πρῶτοι τοῦτο λέξαντες. Πausanias μὲν τοῦ Πεμπτίδου καὶ τοῦ πατρὸς ἀρξαμένου τι περὶ τούτων λέγειν, ἕτερος ἦκεν ἐκ πόλεως, τὸν Ἀνθεμίωνα μεταπεμπομένης τῆς Ἰσμηνοδώρας ἐπέτεινε γὰρ ἡ ταραχή, καὶ τῶν γυμνασιάρχων ἦν διαφορά, τοῦ μὲν οἰομένου δεῖν τὸν Βάκχωνα ἀπαιτεῖν τοῦ δὲ πολυπραγμονεῖν οὐκ ἔδωκεν. ὁ μὲν οὖν Ἀνθεμίων ἀναστὰς ἐβάδιζεν· ὁ δὲ πατήρ τὸν Πεμπτίδην ὀνομαστὶ προσαγορεύσας ‘μεγάλου μοι δοκεῖς ἄπτεσθαι’ εἶπεν ‘καὶ παραβόλου πράγματος, ὦ Πεμπτίδη, μᾶλλον δ' ὅλως τὰ ἀκίνητα κινεῖν τῆς περὶ θεῶν δόξης ἣν ἔχομεν, περὶ ἐκάστου λόγον ἀπαιτῶν καὶ ἀπόδειξιν. ἀρκεῖ γὰρ ἡ πάτριος καὶ παλαιὰ πίστις, ἥς οὐκ ἔστιν εἰπεῖν οὐδ' ἀνευρεῖν τεκμήριον ἐναργέστερον (Eur. Bacch. 203) ‘οὐδ' εἰ δι' ἄκρας τὸ σοφὸν εὕρηται φρενός· ἀλλ' ἔδρα τις αὕτη καὶ βάσις ὑφ' ἑσέτωσα κοινὴ πρὸς εὐσέβειαν, ἐὰν ἐφ' ἐνὸς ταράττηται καὶ σαλεύηται τὸ βέβαιον αὐτῆς καὶ νενομισμένον, ἐπισφαλὴς γίνεται πᾶσι καὶ ὑπόπτος. ἀκούεις δὲ δήπου τὸν Εὐριπίδην ὡς ἐθορυβήθη ποιησάμενος ἀρχὴν τῆς Μελανίπης ἐκείνην (fr. 480) ‘Ζεὺς, <ὅστις ὁ Ζεὺς,> οὐ γὰρ οἶδα πλὴν λόγῳ, μεταλαβὼν δὲ χορὸν ἄλλον (ἐθάρρει <γὰρ> ὡς ἔοικε τῷ δράματι γεγραμμένῳ πανηγυρικῶς καὶ περιττῶς) ἥλλαξε τὸν στίχον ὡς νῦν γέγραπται (fr. 481) ‘Ζεὺς, ὡς λέλεκται τῆς ἀληθείας ὑπο. τί οὖν διαφέρει τὴν περὶ τοῦ Διὸς δόξαν ἢ τῆς Ἀθηνᾶς ἢ τοῦ Ἑρωτος εἰς ἀμφίβολον τῷ λόγῳ θέσθαι [ἢ] καὶ ἄδηλον; οὐ γὰρ νῦν αἰτεῖ πρῶτον βωμὸν ὁ Ἑρως καὶ θυσίαν οὐδ' ἔπληυς ἐκ τινος βαρβαρικῆς δεισιδαιμονίας, ὥσπερ Ἄτται τινὲς καὶ Ἀδωναῖοι λεγόμενοι, δι' ἀνδρογύνων καὶ γυναικῶν παραδύεται [καὶ] κρύφα τιμὰς οὐ προσηκούσας καρπούμενος, ὥστε παρειαγραφῆς δίκην φεύγειν καὶ νοθείας τῆς ἐν θεοῖς. Ἀλλ' ὅταν Ἐμπεδοκλέους (fr. 17, 20) ἀκούσης λέγοντος, ὦ ἐταῖρε, καὶ Φιλότης ἐν τοῖσιν ἴση μῆκός τε πλάτος τε, τὴν σὺ νόῳ δέρκου, μὴδ' ὄμμασιν ἥσο τεθηπώσ', ταῦτ' οἶσθαι χρὴ λέγεσθαι <καὶ> περὶ Ἑρωτος· οὐ γὰρ ἔστιν ὁρατός, ἀλλὰ δοξαστὸς ἡμῖν ὁ θεὸς οὗτος ἐν τοῖς πάνυ παλαιοῖς· ὧν ἂν περὶ ἐκάστου τεκμήριον ἀπαιτῆς, παντὸς ἀπτόμενος ἱεροῦ καὶ παντὶ βωμῷ σοφιστικὴν ἐπάγων πείραν, οὐδέν' ἀσυκοφάντητον οὐδ' ἀβασάνιστον ἀπολείψεις· πόρρω γὰρ οὐκ ἄπειμι (Eur. fr. 898, 1), τὴν δ' Ἀφροδίτην οὐχ ὀρᾷς ὅση θεός; ἢ δ' ἔστιν ἡ σπείρουσα καὶ διδοῦς ἔρον, οὗ πάντες ἐσμέν οἱ κατὰ χθόν' ἔκγονοι (Eur. Hipp. 449). ‘Ζεῖδωρον’ γὰρ αὐτὴν Ἐμπεδοκλῆς (fr. 151) ‘εὐκαρπον’ δὲ Σοφοκλῆς (fr. 763) ἐμμελῶς πάνυ καὶ πρεπόντως ὠνόμασαν. ἀλλ' ὅμως τὸ μέγα τοῦτο καὶ θαυμαστὸν Ἀφροδίτης μὲν ἔργον Ἑρωτος δὲ πάρεργόν ἐστιν Ἀφροδίτη συμπαρόντος μὴ συμπαρόντος δὲ κομιδῇ τὸ γινόμενον ἄζηλον ἀπολείπεται καὶ ἄτιμον καὶ ἄφιλον. ἀνέραςτος γὰρ ὁμιλία καθάπερ πείνα καὶ δίψα πλησμονὴν ἔχουσα πέρας εἰς οὐθὲν ἐξικνεῖται καλόν· ἀλλ' ἡ θεὸς Ἑρωτι τὸν κόρον ἀφαιροῦσα τῆς ἡδονῆς φιλότητα ποιεῖ καὶ σύγκρασιν. διὸ Παρμενίδης (fr. 13) μὲν ἀποφαίνει τὸν Ἑρωτα τῶν Ἀφροδίτης ἔργων πρεσβύτατον ἐν τῇ κοσμογονίᾳ γράφων ‘πρώτιστον μὲν Ἑρωτα θεῶν μητίσατο πάντων’. Ἡσίοδος (Th. 120) δὲ φυσικώτερον ἐμοὶ δοκεῖ ποιεῖν Ἑρωτα πάντων προγενέστατον, ἵνα πάντα δι' ἐκείνον μετάσχη γενέσεως. ἂν οὖν τὸν Ἑρωτα τῶν νενομισμένων τιμῶν ἐκβάλλωμεν, οὐδ' αἰ τῆς Ἀφροδίτης κατὰ χώραν μενοῦσιν. Οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι τῷ μὲν Ἑρωτι λοιδοροῦνται τινες [ἀλλὰ] ἀπέχονται <δ'> ἐκείνης, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς σκηνῆς ἀκούομεν (Eur. fr. 322, 1) “Ἑρως γὰρ ἀργὸν κάπνι τοιούτοις ἔφυσ' καὶ πάλιν (Soph. fr. 855, 1) ‘ὦ παῖδες, <ἢ τοι

Κύπρις> οὐ Κύπρις μόνον, ἀλλ' ἔστι πολλῶν ὀνομάτων ἐπώνυμος. ἔστιν μὲν Ἄιδης, ἔστι δ' ἄφθιτος βίος, ἔστιν δὲ λύσσα μανίας· ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων θεῶν σχεδὸν ἀλοιδόρητος οὐδεὶς ἐκπέφευγε τὴν εὐλοιδόρητον ἀμαθίαν. σκόπει δὲ τὸν Ἄρην καθάπερ ἐν πίνακι χαλκῷ τὴν ἀντικειμένην ἐκ διαμέτρου τῷ Ἑρωτι χώραν ἔχοντα πηλίκας εἵληχε τιμὰς ὑπ' ἀνθρώπων καὶ πάλιν ὅσα κακῶς ἀκούει, (Soph. fr. 754) 'τυφλὸς γάρ, ὧ γυναιῖκες, οὐδ' ὀρῶν Ἄρης συὸς προσώπῳ πάντα τυρβάζει κακὰ καὶ μαιφόνον' Ὀμηρος (E 31. 831 al.) αὐτὸν καλεῖ καὶ 'ἄλλοπρόσαλλον.' Ὁ δὲ Χρύσιππος (St. V. Fr. II 1094) ἐξηγούμενος τοῦνομα τοῦ θεοῦ κατηγορίαν ποιεῖ καὶ διαβολήν· Ἀναίρην γὰρ εἶναι τὸν Ἄρην φησίν, ἀρχὰς διδοὺς τοῖς τὸ μαχητικὸν ἐν ἡμῖν καὶ διάφορον καὶ θυμοειδὲς Ἄρην κεκληθῆσθαι νομίζουσιν. ἔτεροι δ' αὖ φήσουσι τὴν Ἀφροδίτην ἐπιθυμίαν εἶναι καὶ τὸν Ἑρμῆν λόγον καὶ τέχνας τὰς Μούσας καὶ φρόνησιν τὴν Ἀθηνᾶν. ὀρθῶς δὴ πού τὸν ὑπολαμβάνοντα βυθὸν ἡμᾶς ἀθεότητος, ἂν εἰς πάθη καὶ δυνάμεις καὶ ἀρετὰς διαγράφωμεν ἕκαστον τῶν θεῶν. "Ὅρῳ εἶπεν ὁ Πεμπτίδης, 'ἀλλ' οὔτε πάθη τοὺς θεοὺς ποιεῖν ὅσιον οὔτ' αὖ πάλιν τὰ πάθη θεοὺς νομίζειν.' καὶ ὁ πατήρ 'τί οὖν' ἔφη 'τὸν Ἄρην, θεὸν εἶναι νομίζεις ἢ πάθος ἡμέτερον;' ἀποκρινάμενος δὲ τοῦ Πεμπτίδου θεὸν ἡγεῖσθαι τὸν Ἄρην κοσμοῦντα τὸ θυμοειδὲς ἡμῶν καὶ ἀνδρῶδες, ἀνακραγὼν ὁ πατήρ 'εἴτ' ἔφη 'τὸ μὲν μαχητικόν, ὧ Πεμπτίδη, καὶ πολεμικὸν καὶ ἀντίπαλον θεὸν ἔχει, τὸ δὲ φιλητικὸν καὶ κοινωνικὸν καὶ συνελευστικὸν ἄθεόν ἐστι; καὶ κτείνοντας μὲν ἄρα καὶ κτεινομένους ἀνθρώπους ὅπλα τε καὶ βέλη καὶ τειχομαχίας καὶ λεηλασίας ἔστι τις ἐφορῶν καὶ βραβεύων θεὸς Ἐνυάλιος καὶ Στράτιος· πάθους δὲ γάμου καὶ φιλότῃτος εἰς ὁμοφροσύνην καὶ κοινωνίαν τελευτώσης οὐδεὶς θεῶν μάρτυς οὐδ' ἐπίσκοπος οὐδ' ἡγεμὼν ἢ συνεργὸς ἡμῖν γέγονεν; ἀλλὰ δορκάδας μὲν θηρεύουσι καὶ λαγῶν καὶ ἐλάφους Ἀγροτέρα τις συνεπιθωῦσσει καὶ συνεξορμαῖ θεός, εὐχονται δ' Ἀρισταίῳ δολοῦντες ὀρύγμασι καὶ βρόχοις λύκους καὶ ἄρκτους, ὅς πρῶτος θήρεσσιν ἔπηξε ποδάγρας· ὁ δ' Ἡρακλῆς ἕτερον θεὸν παρακαλεῖ μέλλων ἐπὶ τὸν ὄρνιν αἶρεσθαι τὸ τόξον, ὡς Αἰσχύλος (fr. 200) φησίν, "Ἀγρεὺς δ' Ἀπόλλων ὀρθὸν ἰθύνοι βέλος· ἀνδρὶ δὲ τὸ κάλλιστον ἐπιχειροῦντι θήραμα φιλίαν ἐλεῖν οὔτε θεὸς οὔτε δαίμων ἀπευθύνει καὶ συνεφάπτεται τῆς ὀρμῆς; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ δρυὸς οὐδὲ μορίας οὐδ' ἦν Ὀμηρος (ε 69) 'ἡμερίδα' σεμνύνων προσεῖπεν ἀκαλλέστερον ἔρνος οὐδὲ φαυλότερον ἡγοῦμαι φυτὸν ἀνθρωπον, ὧ φίλε Δαφναῖε, βλαστήσεως ὀρμὴν ἔχοντα διαφαίνουσιν ὥραν καὶ κάλλος ἅμα σώματος καὶ ψυχῆς.' καὶ ὁ Δαφναῖος 'τίς δ' ἄλλωσ' εἶπεν, 'ὧ πρὸς τῶν θεῶν; 'οὔτοι νῆ Δί' ἔφη 'πάντες' ὁ πατήρ 'οἱ νομίζοντες ἀρότου καὶ σπόρου καὶ φυτείας ἐπιμέλειαν θεοῖς προσήκειν (ἢ γὰρ οὐ νύμφαι τινὲς αὐτοῖς δρυάδες εἰσὶν ἰσοδένδρου τέκμαρ αἰῶνος λαχοῦσαι· 'δενδρέων δὲ νομὸν Διόνυσος πολυγαθῆς αὐξάνει, φέγγος ἀγνὸν ὀπώρασ' (fr. 165. 153) κατὰ Πίνδαρον;), μειρακίων δ' ἄρα καὶ παίδων ἐν ὥρᾳ καὶ ἀνθει πλαττομένων καὶ ῥυθμιζομένων τροφαὶ καὶ αὐξήσεις οὐδενὶ θεῶν ἢ δαιμόνων προσήκουσιν, οὐδ' ἔστιν ὧ μέλει φυόμενον ἀνθρωπον εἰς ἀρετὴν ὀρθὸν ἐλθεῖν καὶ μὴ παρατραπῆναι μηδὲ κλασθῆναι τὸ γενναῖον ἐρημίᾳ κηδεμόνος ἢ κακίᾳ τῶν προστυγχανόντων. "Ἡ καὶ τὸ λέγειν ταῦτα δεινὸν ἐστὶ καὶ ἀχάριστον, ἀπολαύοντάς γε τοῦ θείου τοῦ φιλανθρώπου πανταχόσε νενεμημένου καὶ μηδαμοῦ προλείποντος ἐν χρεῖαις, ὧν ἀναγκαιότερον εἶναι τὸ τέλος ἢ κάλλιον ἔχουσιν; ὥσπερ εὐθὺς ἢ περὶ τὴν γένεσιν ἡμῶν, οὐκ εὐπρεπὲς οὐσα δι' αἵματος καὶ ὠδίνων, ὅμως ἔχει θεῖον ἐπίσκοπον Εἰλείθυιαν καὶ Λοχεῖαν· ἦν δέ που μὴ γίνεσθαι κρεῖττον ἢ γίνεσθαι κακόν, ἀμαρτάνοντα κηδεμόνος ἀγαθοῦ καὶ φύλακος. οὐ μὴν οὐδὲ νοσοῦντος ἀνθρώπου θεὸς ἀποστατεῖ τὴν περὶ τοῦτο χρεῖαν καὶ δύναμιν εἰληχῶς, ἀλλ' οὐδ' ἀποθανόντος ἔστι δέ τις ἐκεῖ κομιστὴρ ἐνθένδε καὶ ἀρωγὸς ἐν τέλει γενομένων κατευναστής καὶ ψυχοπομπὸς ὥσπερ οὗτος· 'οὐ γάρ με Νῦξ ἔτικτε δεσπότην λύρας, οὐ μάντιν οὐδ' ἱατρόν, ἀλλὰ θνητὸν ἅμα ψυχαῖσ' (Trag. ad. 405). καὶ τὰ τοιαῦτα πολλὰς ἔχει δυσχερείας· ἐκείνου δ' οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ἔργον ἱερώτερον οὐδ' ἁμιλλαν ἐτέραν οὐδ' ἀγῶνα θεῷ πρέπειν

μάλλον ἐφορᾶν καὶ βραβεύειν ἢ τὴν περὶ τοὺς καλοὺς καὶ ὠραίους ἐπιμέλειαν τῶν ἐρώντων
 καὶ δίωξιν· οὐδὲν γάρ ἐστιν αἰσχρὸν οὐδ' ἀναγκαῖον, ἀλλὰ πειθῶ καὶ χάρις ἐνδιδοῦσα 'πόνον
 ἡδὺν' ὡς ἀληθῶς 'κάματόν <τ' εὐκάματον>' (Eur. Bacch. 66) ὑψηγεῖται πρὸς ἀρετὴν καὶ
 φιλίαν, οὗτ' 'ἄνευ θεοῦ' (Hom. β 372. ο 531) τὸ προσῆκον τέλος λαμβάνουσιν, οὗτ' ἄλλον
 ἔχουσιν ἡγεμόνα καὶ δεσπότην θεὸν ἀλλὰ τὸν Μουσῶν καὶ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης ἐταῖρον
 ἔρωτα. 'γλυκὺ γὰρ θέρος ἀνδρὸς ὑποσπείρων πραπίδων πόθῳ' κατὰ τὸν Μελανιπίδην (fr. 7 II
 p. 154 D.), τὰ ἥδιστα μίγνυσιν τοῖς καλλίστοις ἢ πῶς ἔφη 'λέγομεν, ὦ Ζεῦξιππε;' κάκεϊνος
 'οὕτως' ἔφη 'νῆ Δία παντὸς μάλλον· ἄτοπον γὰρ ἀμέλει τούναντίον.' "Εκεῖνο δ' ὁ πατήρ 'οὐκ
 ἄτοπον' εἶπεν, 'εἰ τέσσαρα γένη τῆς φιλίας ἐχούσης, ὥσπερ οἱ παλαιοὶ διώρισαν, τὸ φυσικὸν
 πρῶτον εἶτα τὸ ξενικὸν ἐπὶ τούτῳ καὶ τρίτον τὸ ἐταιρικὸν καὶ τελευταῖον τὸ ἐρωτικόν, ἔχει
 τούτων ἕκαστον ἐπιστάτην θεὸν ἢ φίλιον ἢ ξένιον ἢ ὁμόγνιον καὶ πατρῶον· μόνον δὲ τὸ
 ἐρωτικὸν ὥσπερ δυσιεροῦν ἄθεον καὶ ἀδέσποτον ἀφεῖται, καὶ ταῦτα πλείστης ἐπιμελείας καὶ
 κυβερνήσεως δεόμενον;' ἔχει καὶ ταῦθ' ὁ Ζεῦξιππος εἶπεν 'οὐ μικρὰν ἀλογίαν.' "Αλλὰ μὴν ὁ
 πατήρ ἔφη 'τά γε τοῦ Πλάτωνος (Phaedr. 244 ss. 265a al.) ἐπιλάβοιτ' ἂν τοῦ λόγου καὶ
 παρεξίοντος. μανία γὰρ ἢ μὲν ἀπὸ σώματος ἐπὶ ψυχὴν ἀνεσταλμένη δυσκρασίαις τισὶν ἢ
 συμμίζεσιν [ἢ] πνεύματος βλαβεροῦ περιφερομένου τραχεῖα καὶ χαλεπὴ καὶ νοσώδης· ἑτέρα δ'
 ἐστὶν οὐκ ἀθείαστος οὐδ' οἰκογενής, ἀλλ' ἔπηλυσ ἐπίπνοια καὶ παρατροπὴ τοῦ λογιζομένου καὶ
 φρονοῦντος ἀρχὴν κρείττονος δυνάμεως ἀρχὴν ἔχουσα καὶ κίνησιν, ἥς τὸ μὲν κοινὸν
 ἐνθουσιαστικὸν καλεῖται πάθος· ὡς γὰρ ἔμπνουν τὸ πνεύματος πληρωθὲν ἔμφρον δὲ τὸ
 φρονήσεως, οὕτως ὁ τοιοῦτος σάλος ψυχῆς ἐνθουσιασμός ὠνόμασται μετοχῇ καὶ κοινωνίᾳ
 θειοτέρας δυνάμεως· ἐνθουσιασμοῦ δὲ τὸ μαντικὸν ἐξ Ἀπόλλωνος ἐπιπνοίας καὶ κατοχῆς, τὸ δὲ
 βακχεῖον ἐκ Διονύσου, 'κάπὶ Κυρβάντεσι χορεύσατε' φησὶ Σοφοκλῆς (fr. 778)· τὰ γὰρ μητρῶα
 καὶ πανικὰ κοινωνεῖ τοῖς βακχικοῖς ὀργιασμοῖς. 'τρίτη δ' ἀπὸ Μουσῶν λαβοῦς' ἀπαλὴν καὶ
 ἄβατον ψυχὴν' (Plat. Phaedr. 245a) τὸ ποιητικὸν καὶ μουσικὸν ἐξώρμησε καὶ ἀνερρίπισεν. ἢ δ'
 ἀρειμάνιος αὕτη λεγομένη καὶ πολεμικὴ παντὶ δῆλον ὅτῳ θεῶν ἀνιέται καὶ βακχεύεται
 'ἄχορον ἀκίθαριν δακ <ρυο> γόνον Ἄρ <η βο> ἀν τ' ἔνδημον ἐξοπλίζουσα' (Aesch. Suppl.
 681). λείπεται δὲ τῆς ἐξαλλαγῆς ἐν ἀνθρώπῳ καὶ παρατροπῆς οὐκ ἀμαυρὸν οὐδ' ἡσυχάιον, ὃ
 Δαφναῖε, μόριον, ὑπὲρ οὗ βούλομαι τουτονὶ Πεμπτίδην ἐρέσθαι ... 'τί <ς καλλί> καρπον
 θύρσον ἀνασεῖε θεῶν;' (Trag. ad. 406) τὸν φιλητικὸν τοῦτον περὶ παῖδας ἀγαθοὺς καὶ
 σώφρονας γυναῖκας ἐνθουσιασμὸν πολὺ δριμύτατον ὄντα καὶ θερμότατον; ἢ γὰρ οὐχ ὀρᾷς, ὡς
 ὁ μὲν στρατιώτης τὰ ὅπλα θεῖς πέπαυται τῆς πολεμικῆς μανίας, 'τοῦ μὲν ἔπειτα γηθόσυνοι
 θεράποντες ἀπ' ὧμων τεύχε' ἔλοντο' (H 121), καὶ κάθηται τῶν ἄθλων ἀπόλεμος θεατῆς, ταυτὶ
 δὲ τὰ βακχικὰ καὶ κορυβαντικὰ σκιρτήματα τὸν ῥυθμὸν μεταβάλλοντες ἐκ τροχαίου καὶ τὸ
 μέλος ἐκ Φρυγίου πραῦνουσι καὶ καταπαύουσιν, ὡς δ' αὐτῶς ἡ Πυθία τοῦ τρίποδος ἐκβᾶσα καὶ
 τοῦ πνεύματος ἐν γαλήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ διατελεῖ; τὴν δ' ἐρωτικὴν μανίαν τοῦ ἀνθρώπου
 καθαψαμένην ἀληθῶς καὶ διακαύσασαν οὐ μοῦσά τις οὐκ 'ἐπῳδὴ θελκτῆριος' οὐ τόπου
 μεταβολὴ καθίστησιν· ἀλλὰ καὶ παρόντες ἐρῶσι καὶ ἀπόντες ποθοῦσι καὶ μεθ' ἡμέραν διώκουσι
 καὶ νύκτωρ θυραυλοῦσι καὶ νήφοντες καλοῦσι τοὺς καλοὺς καὶ πίνοντες ἄδουσι. καὶ οὐχ ὥς
 τις εἶπεν αἱ ποιητικαὶ φαντασίαι διὰ τὴν ἐνάργειαν ἐγρηγορότων ἐνύπνι' εἰσὶν, ἀλλὰ μάλλον αἱ
 τῶν ἐρώντων, διαλεγόμενων ὡς πρὸς παρόντας, ἀσπαζομένων, ἐγκαλούντων. ἢ γὰρ ὅψις ἔοικε
 τὰς μὲν ἄλλας φαντασίας ἐφ' ὑγροῖς ζωγραφεῖν, ταχὺ μαραινομένας καὶ ἀπολείπουσας τὴν
 διάνοιαν· αἱ δὲ τῶν ἐρωμένων εἰκόνες ὑπ' αὐτῆς οἷον ἐν ἐγκαύμασι γραφόμεναι διὰ πυρὸς
 εἶδωλα ταῖς μνήμας ἐναπολείπουσι κινούμενα καὶ ζῶντα καὶ φθεγγόμενα καὶ παραμένοντα
 τὸν ἄλλον χρόνον. ὁ μὲν γὰρ Ῥωμαῖος Κάτων ἔλεγε τὴν ψυχὴν τοῦ ἐρῶντος ἐνδαιτυῖσθαι τῇ
 τοῦ ἐρωμένου· ** καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἦθος καὶ ὁ βίος καὶ αἱ πράξεις, ὑφ' ὧν ἀγόμενος ταχὺ

συναιρεῖ πολλὴν ὁδόν, ὥσπερ οἱ Κυνικοὶ λέγουσι ‘σύντονον ὁμοῦ καὶ σύντομον εὐρηκέναι πορείαν ἐπ’ ἀρετὴν’ καὶ γὰρ ἐπὶ τὴν φιλίαν ... καθάπερ ἐπὶ κύματος τοῦ πάθους ἅμα θεῶ φερομένη. λέγω δὴ κεφάλαιον, ὡς οὐτ’ ἀθείαστον ὁ τῶν ἐρώντων ἐνθουσιασμός ἐστιν οὐτ’ ἄλλον ἔχει θεὸν ἐπιστάτην καὶ ἡνίοχον ἢ τοῦτον, ᾧ νῦν ἐορτάζομεν καὶ θύομεν. ‘Ὅμως δ’ ἐπεὶ δυνάμει καὶ ὠφελείᾳ μάλιστα θεοῦ ... καθότι καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν δύο ταῦτα, βασιλείαν καὶ ἀρετὴν, θειότατα καὶ νομίζομεν καὶ ὀνομάζομεν, ὥρα σκοπεῖν πρότερον, εἴ τιτι θεῶν ὁ Ἔρως ὑφίεται δυνάμεως. καίτοι ‘μέγα μὲν σθένος ἂ Κύπρις ἐκφέρεται νίκας’ ὡς φησι καὶ Σοφοκλῆς (Trach. 497), μεγάλη δ’ ἡ τοῦ Ἄρεος ἰσχὺς καὶ τρόπον τινὰ τῶν ἄλλων θεῶν νενεμημένην δίχα τὴν δύναμιν ἐν τούτοις ὀρώμεν· ἡ μὲν γὰρ οἰκειωτικὴ πρὸς τὸ καλὸν ἡ δ’ ἀντιτακτικὴ πρὸς τὸ αἰσχρὸν ἀρχῆθεν ἐγγέγονε ταῖς ψυχαῖς, ὡς που καὶ Πλάτων ... τὰ εἶδη. σκοπῶμεν οὖν εὐθύς, ὅτι τῆς Ἀφροδίτης τὸ ἔργον ἔρωτος ὦνιόν ἐστι δραχμῆς, καὶ οὔτε πόνον οὐδεὶς οὔτε κίνδυνον ἀφροδισίων ἔνεκα μὴ ἐρῶν ὑπέμεινε. καὶ ὅπως ἐνταῦθα μὴ Φρύνην ὀνομάζωμεν, ᾧ ἐταῖρε, Λαΐς τις ἢ Γναθαίνιον ‘ἐφέσπερον δαίουσα λαμπτήρος σέλας’ (Trag. ad. 407) ἐκδεχομένη καὶ καλοῦσα παροδεύεται πολλάκις· ‘ἐλθὼν δ’ ἐξαπίνης ἄνεμος’ (P 57) σὺν ἔρωτι πολλῷ καὶ πόθῳ ταῦτ’ οὗτο τῶν Ταντάλου λεγομένων ταλάντων καὶ τῆς Γύγου ἀρχῆς ἀντάξιον ἐποίησεν. οὕτως ἀσθενὴς καὶ ἀψίκορός ἐστιν ἡ τῆς Ἀφροδίτης χάρις Ἐρωτος μὴ ἐπιπνεύσαντος. Ἔτι δὲ μᾶλλον κάκεῖθεν ἂν συνίδοις πολλοὶ γὰρ ἀφροδισίων ἐτέροις ἐκοινώνησαν, οὐ μόνον ἐταῖρας ἀλλὰ καὶ γαμετὰς προαγωγέοντες· ὥσπερ καὶ ὁ Ῥωμαῖος ἐκεῖνος, ᾧ ἐταῖρε, Γάββας εἰστία Μαικὴναν ὡς ἔοικεν, εἴθ’ ὀρῶν διαπληκτιζόμενον ἀπὸ νευμάτων πρὸς τὸ γύναιον, ἀπέκλινεν ἡσυχὴ τὴν κεφαλὴν ὡς δὴ καθεύδων· ἐν τούτῳ δὲ τῶν οἰκετῶν τινος προσρυνέντος ἔξωθεν τῇ τραπέζῃ καὶ τὸν οἶνον ὑφαιρουμένου, διαβλέψας ‘κακόδοιμον’ εἶπεν, ‘οὐκ οἶσθ’ ὅτι μόνῳ Μαικὴνα καθεύδω;’ τοῦτο μὲν οὖν ἴσως <οὐ> δεινόν ἐστιν· ἦν γὰρ ὁ Γάββας γελωτοποιός. ἐν δ’ Ἀργεὶ Νικόστρατος ἀντεπολιτεύσατο πρὸς Φάυλλον· ἐπιδημήσαντος οὖν Φιλίππου τοῦ βασιλέως, ἐπίδοξος ἦν διὰ τῆς γυναικὸς ὁ Φάυλλος ἐκπρεποῦς οὔσης, εἰ συγγένοιτο τῷ Φιλίππῳ, διαπράξασθαί τινα δυναστείαν αὐτῷ καὶ ἀρχήν. αἰσθομένων δὲ τῶν περὶ Νικόστρατον τοῦτο καὶ παρὰ τὰς θύρας τῆς οἰκίας περιπατούντων, ὁ Φάυλλος ὑποδήσας τὴν γυναῖκα κρηπίσι καὶ χλαμύδα περιθεὶς καὶ καυσίαν Μακεδονικὴν, ὡς ἓνα τῶν βασιλικῶν νεανίσκων παρεισέπεμψε λαθοῦσαν. ἄρ’ οὖν, ἐραστῶν τοσοῦτων γεγονότων καὶ ὄντων, οἶσθ’ ἐπὶ ταῖς τοῦ Διὸς τιμαῖς προαγωγὸν ἐρωμένου γενόμενον; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι· πόθεν γάρ, ὅπου καὶ τοῖς τυράννοις ἀντιλέγων μὲν οὐδεὶς οὐτ’ ἀντιπολιτευόμενός ἐστιν, ἀντερῶντες δὲ πολλοὶ καὶ φιλοτιμούμενοι περὶ τῶν καλῶν καὶ ωραίων; ἀκούετε γὰρ ὅτι καὶ Ἀριστογείτων ὁ Ἀθηναῖος καὶ Ἀντιλέων ὁ Μεταποντῖνος καὶ Μελάνιππος ὁ Ἀκραγαντῖνος οὐ διεφέροντο τοῖς τυράννοις, πάντα τὰ πράγματα λυμαινόμενους καὶ παροινούντας ὀρώντες· ἐπεὶ δὲ τοὺς ἐρωμένους αὐτῶν ἐπείρων, ὥσπερ ἱεροῖς ἀσύλοις καὶ ἀθίκοις ἀμύνοντες ἠφείδισαν ἑαυτῶν. λέγεται καὶ Ἀλέξανδρος ἐπιστεῖλαι Θεοδώρῳ Πρωτεύῳ ἀδελφῷ ‘πέμψον μοι τὴν μουσουργὸν δέκα τάλαντα λαβὼν, εἰ μὴ ἐρᾷς αὐτῆς;’ ἐτέρου δὲ τῶν ἐταίρων Ἀντιπατρίδου μετὰ ψαλτρίας ἐπικωμάσαντος, ἡδέως διατεθεὶς πρὸς τὴν ἄνθρωπον ἐρέσθαι τὸν Ἀντιπατρίδην ‘οὐ δῆπου σὺ τυγχάνεις ἐρῶν ταύτης;’ τοῦ δὲ ‘καὶ πάννυ’ φήσαντος, εἰπὼν ‘ἀπόλοιο τοίνυν κακὸς κακῶς ἀποσχέσθαι καὶ μὴ θιγεῖν τῆς γυναικός. Σκόπει τοίνυν αὐθις’ ἔφη ‘τοῖς ἀρηίοις ἔργοις ὅσον Ἔρως περίεστιν, οὐκ ἀργὸς ὢν, ὡς Εὐριπίδης (fr. 322, 1) ἔλεγεν, οὐδ’ ἀστράτευτος οὐδ’ ἐν μαλακαῖσιν <ἐννυχέυ> ὡν παρειαῖς νεανίδων’ (Soph. Ant. 783). ἀνὴρ γὰρ ὑποπλησθεὶς Ἔρωτος οὐδὲν Ἄρεος δεῖται μαχόμενος πολεμίοις, ἀλλὰ τὸν αὐτοῦ θεὸν ἔχων συνόντα ‘πῦρ καὶ θάλασσαν καὶ πνοὰς τὰς αἰθέρας περᾶν ἔτοιμος’ (Trag. ad. 408) ὑπὲρ τοῦ φίλου οὐπὲρ ἂν κελεύῃ. τῶν μὲν γὰρ τοῦ Σοφοκλέους Νιοβιδῶν βαλλομένων καὶ θνησκόντων ἀνακαλεῖται τις οὐθένα βοηθὸν ἄλλον οὐδὲ σύμμαχον ἢ τὸν ἐραστήν, ᾧ ... ἀμφ’

ἐμοῦ στεῖλαι' (Soph. fr. 410). Κλεόμαχον δὲ τὸν Φαρσάλιον ἴστε δῆπουθεν ἐξ ἧς αἰτίας ἐτελεύτησεν ἀγωνιζόμενος. 'οὐχ ἡμεῖς γοῦν' οἱ περὶ Πεμπτίδην ἔφασαν, 'ἀλλ' ἡδέως ἂν πυθοίμεθα.' καὶ γὰρ ἄξιον' ἔφη ὁ πατήρ· ἦκεν ἐπίκουρος Χαλκιδεῦσι τοῦ Θεσσαλικοῦ πολέμου πρὸς Ἑρετριεῖς ἀκμάζοντος· καὶ τὸ μὲν πεζὸν ἐδόκει τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐρρῶσθαι, τοὺς δ' ἵππεας μέγ' ἔργον ἦν ὥσασθαι τῶν πολεμίων παρεκάλουν δὴ τὸν Κλεόμαχον ἄνδρα λαμπρὸν ὄντα τὴν ψυχὴν οἱ σύμμαχοι πρῶτον ἐμβάλλειν εἰς τοὺς ἵππεας. ὁ δ' ἠρώτησε παρόντα τὸν ἐρώμενον, εἰ μέλλοι θεᾶσθαι τὸν ἀγῶνα· φήσαντος δὲ τοῦ νεανίσκου καὶ φιλοφρόνως αὐτὸν ἀσπασαμένου καὶ τὸ κράνος ἐπιθέντος, ἐπιγαυρωθεὶς ὁ Κλεόμαχος καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν Θεσσαλῶν συναγαγὼν περὶ αὐτὸν ἐξήλασε λαμπρῶς καὶ προσέειπε τοῖς πολεμίοις, ὥστε συνταράξαι καὶ τρέψασθαι τὸ ἵππικόν· ἐκ δὲ τούτου καὶ τῶν ὀπλιτῶν φυγόντων, ἐνίκησαν κατὰ κράτος οἱ Χαλκιδεῖς. τὸν μὲντοι Κλεόμαχον ἀποθανεῖν συνέτυχε· τάφον δ' αὐτοῦ δεικνύουσιν ἐν ἀγορᾷ Χαλκιδεῖς, ἐφ' οὗ μέχρι νῦν ὁ μέγας ἐφέστηκε κίων· καὶ τὸ παιδεραστεῖν πρότερον ἐν φόγῳ τιθέμενοι τότε μᾶλλον ἐτέρων ἠγάπησαν καὶ ἐτίμησαν. Ἀριστοτέλης (FHG II 141) δὲ τὸν μὲν Κλεόμαχον ἄλλως ἀποθανεῖν φησι, κρατήσαντα τῶν Ἑρετριέων τῇ μάχῃ· τὸν δ' ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου φιληθέντα τῶν ἀπὸ Θράκης Χαλκιδέων γενέσθαι, πεμφθέντα τοῖς ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῦσιν ἐπικούρον· ὅθεν ἄδεσθαι παρὰ τοῖς Χαλκιδεῦσιν 'ὦ παῖδες, οἱ χαρίτων τε καὶ πατέρων λάχετ' ἐσθλῶν, μὴ φθονεῖθ' ὥρας ἀγαθοῖσιν ὁμιλίαν· σὺν γὰρ ἀνδρεῖα καὶ ὁ λυσιμελὴς Ἔρως ἐνὶ Χαλκιδέων θάλλει πόλεσιν.' (Carm. popul. 44 Bgk. II p. 205 D.) Ἄντων ἦν ὄνομα τῷ ἔραστῇ τῷ δ' ἐρωμένῳ Φίλιστος, ὡς ἐν τοῖς Αἰτίοις Διονύσιος ὁ ποιητὴς ἱστορήσῃ. παρ' ὑμῖν δ', ὦ Πεμπτίδη, τοῖς Θηβαίοις οὐ πανοπλία ὁ ἔραστής ἐδωρεῖτο τὸν ἐρώμενον εἰς ἄνδρας ἐγγραφόμενον; ἥλλαξε δὲ καὶ μετέθηκε τάξιν τῶν ὀπλιτῶν ἐρωτικὸς ἀνὴρ Παμμένης, Ὅμηρον (B 362) ἐπιμεψάμενος ὡς ἀνέραστον, ὅτι κατὰ φύλα καὶ φρήτρας συνελόχιζε τοὺς Ἀχαιοὺς, οὐκ ἐρώμενον ἔταττε παρ' ἔραστήν, ἵν' οὕτω γένηται τὸ 'ἄσπις δ' ἄσπιδ' ἔρειδε κόρυς δὲ κόρυς' (N 131. Π 215), μόνον ἀήττητον ὃν πάντων τῶν στρατηγημάτων. καὶ γὰρ φυλέτας καὶ οἰκείους καὶ νῆ Δία γονεῖς καὶ παῖδας ἐγκαταλείπουσιν· ἔραστοῦ δ' ἐνθέου καὶ ἐρωμένου μέσος οὐδεὶς πώποτε διεξήλθε πολέμιος οὐδὲ διεξήλασεν· ὅπου καὶ μὴτὲν δεομένοις <ἔπεισιν> ἐπιδεικνύναι τὸ φιλοκίνδυνον κάφιλόψυχον· ὡς Θήρων ὁ Θεσσαλὸς προσβαλὼν τὴν χεῖρα τῷ τοίχῳ τὴν εὐώνυμον καὶ σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἀπέκοψε τὸν ἀντίχειρα προκαλούμενος τὸν ἀντεραστήν. ἕτερος δὲ τις ἐν μάχῃ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς ἔμελλε παῖσειν αὐτὸν ὁ πολέμιος, ἐδεήθη περιμεῖναι μικρόν, <ὅπως μὴ> ὁ ἐρώμενος ἴδῃ κατὰ νώτου τετρωμένον. οὐ μόνον τοίνυν τὰ μαχιμώτατα τῶν ἐθνῶν ἐρωτικώτατα, Βοιωτοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ Κρήτες, ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν ὁ Μελέαγρος ὁ Ἀχιλλεὺς ὁ Ἀριστομένης ὁ Κίμων ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ γὰρ οὗτος ἐρωμένους ἔσχεν Ἀσώπιχον καὶ Καφισόδωρον, ὃς αὐτῷ συναπέθανεν ἐν Μαντινείᾳ καὶ τέθαπται πλησίον. τὸν δὲ μω..... φοβερώτατον γενόμενον τοῖς πολεμίοις καὶ δεινότατον ὁ πρῶτος ὑποστὰς καὶ πατάξας Εὐκναμος Ἀμφισσεὺς ἡρωικὰς ἔσχε τιμὰς παρὰ Φωκεῦσιν. Ἡρακλέους δὲ τοὺς μὲν ἄλλους ἔρωτας ἔργον ἐστὶν εἰπεῖν διὰ πλῆθος· Ἰόλαον δὲ νομίζοντες ἐρώμενον αὐτοῦ γεγονέναι μέχρι νῦν σέβονται καὶ τιμῶσιν <οἱ> ἐρῶντες, ὅρκους τε καὶ πίστεις ἐπὶ τοῦ τάφου παρὰ τῶν ἐρωμένων λαμβάνοντες. λέγεται δὲ καὶ τὴν Ἀλκησὶν ἰατρικὸς ὢν ἀπεγνωσμένην σῶσαι τῷ Ἀδμήτῳ χαριζόμενος, ἐρῶντι μὲν αὐτῷ τῆς γυναικός, ἐρωμένου δ' αὐτοῦ γενομένου· καὶ γὰρ τὸν Ἀπόλλωνα μυθολογοῦσιν ἔραστήν γενομένον 'Ἀδμήτῳ πάρα θητεῦσαι μέγαν εἰς ἐνιαυτόν'. Εὐ δὲ πῶς ἐπὶ μνήμην ἦλθεν ἡμῖν Ἀλκηστις. Ἄρεος γὰρ οὐ πάνυ μέτεστι γυναικί, ἢ δ' ἐξ Ἑρωτος κατοχὴ προάγεται τι τολμᾶν παρὰ φύσιν καὶ ἀποθνήσκειν. Εἰ δὴ πού τι καὶ μύθων πρὸς πίστιν ὄφελός ἐστι, δηλοῖ τὰ περὶ Ἀλκησὶν καὶ Πρωτεσίλεων καὶ Εὐρυδίκη τὴν Ὀρφέως, ὅτι μόνῳ θεῶν ὁ Αἰδὴς Ἑρωτι ποιεῖ τὸ προσταττόμενον· καίτοι πρὸς γε τοὺς ἄλλους, ὡς φησι Σοφοκλῆς (fr. 703), ἅπαντας 'οὔτε

τοῦπεικῆς οὔτε τὴν χάριν οἶδεν, μόνην δ' ἔσπερξε τὴν ἀπλῶς δίκην· αἰδεῖται δὲ τοὺς ἐρώντας
 καὶ μόνοις τούτοις οὐκ ἔστιν ἀδάμαστος οὐδ' ἀμείλιχος. ὅθεν ἀγαθὸν μὲν, ὃ ἐταῖρε, τῆς ἐν
 Ἑλευσίνι τελετῆς μετασχεῖν, ἐγὼ δ' ὁρῶ τοῖς Ἑρωτος ὀργιασταῖς καὶ μύσταῖς ἐν Ἄιδου
 βελτίονα μοῖραν οὔσαν, οὔτι τοῖς μύθοις πειθόμενος οὐ μὴν οὐδ' ἀπιστῶν παντάπασιν· εὖ γὰρ
 δὴ λέγουσι καὶ θεῖα τινὶ τύχῃ ψαύουσι τοῦ <ἀληθοῦς> λέγοντες ἐξ Ἄιδου τοῖς ἐρωτικοῖς
 ἄνοδον εἰς φῶς ὑπάρχειν, ὅπη δὲ καὶ ὅπως, ἀγνοοῦσιν, ὥσπερ ἀτραποῦ διαμαρτόντες ἦν
 πρῶτος ἀνθρώπων διὰ φιλοσοφίας Πλάτων κατεῖδε. καίτοι λεπταὶ τινες ἀπόρροιαὶ καὶ ἀμυδραὶ
 τῆς ἀληθείας ἔννευσιν ταῖς Αἰγυπτίων ἐνδισπαρμέναι μυθολογίαις, ἀλλ' ἰχνηλάτου δεινοῦ
 δέονται καὶ μεγάλα μικροῖς ἐλεῖν δυναμένου· 'Διὸ ταῦτα μὲν ἐῷμεν, μετὰ δὲ τὴν ἰσχὺν τοῦ
 Ἑρωτος οὔσαν τοσαύτην ἤδη τὴν πρὸς ἀνθρώπους εὐμένειαν καὶ χάριν ἐπισκοπῶ <μεν>, οὐκ
 εἰ πολλὰ τοῖς ἐρωμένοις ἀγαθὰ περιποιεῖ (δηλὰ γὰρ ἔστι ταῦτά γε πᾶσιν), ἀλλ' εἰ πλείονα καὶ
 μείζονα τοὺς ἐρώντας αὐτοὺς ὀνίνησιν· ἐπεὶ, καίπερ ὢν ἐρωτικός ὁ Εὐριπίδης (fr. 663), τὸ
 σμικρότατον ἀπεθαύμασεν εἰπὼν 'ποιητὴν ἄρα Ἑρως διδάσκει, κἂν ἄμουσος ᾗ τὸ πρῖν·
 συνετόν τε γὰρ ποιεῖ, κἂν ῥάθυμος ᾗ τὸ πρῖν· καὶ ἀνδρεῖον, ᾗ λέλεκται, τὸν ἄτολμον, ὥσπερ οἱ
 τὰ ξύλα πυρακτοῦντες ἐκ μαλακῶν ἰσχυρὰ ποιοῦσι. δωρητικός δὲ καὶ ἀπαλὸς καὶ μεγαλόφρων
 γίνεται πᾶς ἐραστής, κἂν γλίσχρος ᾗ πρότερον, τῆς μικρολογίας καὶ φιλαργυρίας δίκην σιδήρου
 διὰ πυρὸς ἀνιεμένης· ὥστε χαίρειν τοῖς ἐρωμένοις διδόντας, ὡς παρ' ἐτέρων οὐ χαίρουσιν αὐτοὶ
 λαμβάνοντες. ἴστε γὰρ δήπου, ὡς Ἀνύτῳ <τῷ> Ἀνθεμίωνος, ἐρώντι μὲν Ἀλκιβιάδου ξένους
 δ' ἐστιῶντι φιλοτίμως καὶ λαμπρῶς, ἐπεκώμασεν ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ λαβὼν ἀπὸ τῆς τραπέζης
 εἰς ἡμισυ τῶν ἐκπωμάτων ἀπῆλθεν· ἀχθομένων δὲ τῶν ξένων καὶ λεγόντων 'ὕβριστικῶς σοι
 κέχρηται καὶ ὑπερηφάνως τὸ μειράκιον,' 'φιλανθρώπως μὲν οὖν' ὁ Ἀνυτος εἶπε· 'πάντα γὰρ
 ἐξῆν αὐτῷ λαβεῖν, ὁ δὲ κάμοι τοσαῦτα καταλέλοιπεν.' 'Ἡσθεῖς οὖν ὁ Ζεῦξιππος 'ὦ Ἡράκλειος'
 εἶπεν, 'ὡς ὀλίγου διελύσατο πρὸς Ἀνυτον τὴν ἀπὸ Σωκράτους καὶ φιλοσοφίας πατρικὴν
 ἔχθραν, εἰ πρᾶος ἦν οὕτω περὶ ἔρωτα καὶ γενναῖος.' 'εἶεν' εἶπεν ὁ πατήρ· 'ἐκ δὲ δυσκόλων καὶ
 σκυθρωπῶν τοῖς συνοῦσιν οὐ ποιεῖ φιланθρωποτέρους καὶ ἡδίους; αἰθομένου' γὰρ 'πυρὸς
 γεραρώτερον οἶκον' <ἔστιν> 'ιδέσθαι' καὶ ἄνθρωπον ὡς ἔοικε φαιδρότερον ὑπὸ τῆς ἐρωτικῆς
 θερμότητος. ἀλλ' οἱ πολλοὶ παράλογόν τι πεπόνθασιν· ἂν μὲν ἐν οἰκίᾳ νύκτωρ σέλας ἴδωσι,
 θεῖον ἡγοῦνται καὶ θαυμάζουσι· ψυχὴν δὲ μικρὰν καὶ ταπεινὴν καὶ ἀγεννῆ ὀρώντες ἐξαίφνης
 ὑποπιπλαμένην φρονήματος ἐλευθερίας φιλοτιμίας χάριτος ἀφειδίας, οὐκ ἀναγκάζονται
 λέγειν ὡς ὁ Τηλέμαχος (τ 40) 'ἦ μάλα τις θεὸς ἔνδον.' 'Ἐκεῖνο δ' εἶπεν, 'ὦ Δαφναῖε, πρὸς
 Χαρίτων οὐ δαιμόνιον; ὅτι τῶν ἄλλων ὁ ἐρωτικός ὀλίγου δεῖν ἀπάντων περιφρονῶν, οὐ μόνον
 ἐταίρων καὶ οἰκείων, ἀλλὰ καὶ νόμων καὶ ἀρχόντων καὶ βασιλέων, φοβούμενος δὲ μηθὲν μηδὲ
 θαυμάζων μηδὲ θεραπεύων, ἀλλὰ 'καὶ τὸν αἰχματὰν κεραυνὸν' (Pind. Pyth. 1, 5) οἷος ὢν
 ὑπομένειν, ἅμα τῷ τὸν καλὸν ἰδεῖν 'ἔπηξ' ἀλέκτωρ δοῦλον ὡς κλίνας πτερόν,' (Phryn. fr. 17)
 καὶ τὸ θράσος ἐκκέκλασται καὶ κατακέκοπται [οἱ] τὸ τῆς ψυχῆς γαῦρον. Ἄξιον δὲ Σαπφοῦς
 παρὰ ταῖς Μούσαις μνημονεῦσαι· τὸν μὲν γὰρ Ἡφαίστου παῖδα Ῥωμαῖοι Κᾶκον ἱστοροῦσι πῦρ
 καὶ φλόγας ἀφιέναι διὰ τοῦ στόματος ἔξω ρεούσας· αὕτη δ' ἀληθῶς μεμιγμένα πυρὶ φθέγγεται
 καὶ διὰ τῶν μελῶν ἀναφέρει τὴν ἀπὸ τῆς καρδίας θερμότητα· Μούσαις εὐφώνοις ἰωμένη τὸν
 ἔρωτα· κατὰ Φιλόξενον (fr. 7). ἀλλ' εἴ τι μὴ <διὰ> Λυσάνδραν, ὃ Δαφναῖε, τῶν παλαιῶν
 ἐκλέλῃσαι παιδικῶν, ἀνάμνησον ἡμᾶς, ἐν οἷς ἡ καλὴ Σαπφὼ λέγει τῆς ἐρωμένης ἐπιφανείσης
 τὴν τε φωνὴν ἴσχεσθαι καὶ φλέγεσθαι τὸ σῶμα καὶ καταλαμβάνειν ὠρότητα καὶ πλάνον
 αὐτὴν καὶ ἱλιγγον· λεχθέντων οὖν ὑπὸ τοῦ Δαφναίου τῶν μελῶν ἐκείνων 'ὡς' (Sapph. fr. 2,
 7 ss. I p. 329 D.), ὑπολαβὼν ὁ πατήρ 'ταῦτ' εἶπεν, 'ὦ πρὸς τοῦ Διός, <οὐ> θεοληψία
 καταφανής; οὗτος οὐ δαιμόνιος σάλος τῆς ψυχῆς; τί τοσοῦτον ἢ Πυθία πέπονθεν ἀψαμένη τοῦ
 τρίποδος; τίνα τῶν ἐνθεαζομένων οὕτως ὁ αὐλὸς καὶ τὰ μητρώα καὶ τὸ τύμπανον ἐξίστησιν;

Καὶ μὴν τὸ αὐτὸ σῶμα πολλοὶ καὶ τὸ αὐτὸ κάλλος ὁρῶσιν, εἴληπται δ' εἷς ὁ ἐρωτικός· διὰ τίν' αἰτίαν; οὐ γὰρ μανθάνομέν γε που τοῦ Μενάνδρου (fr. 541, 7) λέγοντος οὐδὲ συνίεμεν, 'καιρός ἐστιν ἢ νόσος ψυχῆς, ὁ πληγεὶς δ' εἰς ἴσθεθ' ἦ' τιτρώσκεται· ἀλλ' ὁ θεὸς αἴτιος τοῦ μὲν καθαψάμενος τὸν δ' ἐάσας.' "Ὁ τοίνυν ἐν ἀρχῇ καιρὸν εἶχε ῥηθῆναι μᾶλλον, οὐδὲ νῦν 'ὅτι νῦν ἦλθεν ἐπὶ στόμα' κατ' Αἰσχύλον (fr. 351), ἄρρητον ἐάσειν μοι δοκῶ· καὶ γὰρ ἐστὶ παμμέγεθες. ἴσως μὲν γάρ, ὦ ἑταῖρε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὅσα μὴ δι' αἰσθήσεως ἡμῖν εἰς ἔννοιαν ἦκει, τὰ μὲν μύθῳ τὰ δὲ νόμῳ τὰ δὲ λόγῳ πίστιν ἐξ ἀρχῆς ἔσχηκε· τῆς δ' οὖν περὶ θεῶν δόξης καὶ παντάπασιν ἡγεμόνες καὶ διδάσκαλοι γεγόνασιν ἡμῖν οἳ τε ποιηταὶ καὶ οἱ νομοθέται καὶ τρίτον οἱ φιλόσοφοι, τὸ μὲν [οὖν] εἶναι θεοὺς ὁμοίως τιθέμενοι, πλήθους δὲ πέρι καὶ τάξεως αὐτῶν οὐσίας τε καὶ δυνάμεως μεγάλα διαφερόμενοι πρὸς ἀλλήλους. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οἱ τῶν φιλοσόφων 'ἄνθρωποι καὶ ἀγήραοι πόνων τ' ἄπειροι, βαρυβόαν πορθμὸν πεφευγότες Ἀχέροντος' (Pind. fr. 143) ὅθεν <οὐ> προσίενται ποιητικὰς Ἑριδας οὐ Λιτάς, οὐ <δὲ> Δεῖμον οὐδὲ Φόβον ἐθέλουσι θεοὺς εἶναι <καὶ> παῖδας Ἄρεος ὁμολογεῖν· μάχονται δὲ περὶ πολλῶν καὶ τοῖς νομοθέταις, ὥσπερ Ξενοφάνης (A 13) Αἰγυπτίους ἐκέλευσε τὸν Ὅσιριν, εἰ θνητὸν νομίζουσι, μὴ τιμᾶν ὡς θεόν, εἰ δὲ θεὸν ἡγοῦνται, μὴ θρηνεῖν. αὐθις δὲ ποιηταὶ καὶ νομοθέται, φιλοσόφων ἰδέας τινὰς καὶ ἀριθμοὺς μονάδας τε καὶ πνεύματα θεοὺς ποιουμένων, οὗτ' ἀκούειν ὑπομένουσιν οὔτε συνιέναι δύνανται. πολλὴν δ' ὅλως ἀνωμαλίαν ἔχουσιν αἱ δόξαι καὶ διαφοράν. ὥσπερ οὖν ἦσάν ποτε τρεῖς στάσεις Ἀθήνησι, Παράλων Ἐπακρίων Πεδιέων, χαλεπῶς ἔχουσαι καὶ διαφερόμεναι πρὸς ἀλλήλας, ἔπειτα δὲ πάντες ἐν ταύτῳ γενόμενοι καὶ τὰς ψήφους λαβόντες ἠνεγκαν πάσας Σόλωνι καὶ τοῦτον εἴλοντο κοινῇ διαλλακτὴν καὶ ἄρχοντα καὶ νομοθέτην, ὃς ἔδοξε τῆς ἀρετῆς ἔχειν ἀδηρίτως τὸ πρωτεῖον, οὕτως αἱ τρεῖς στάσεις αἱ περὶ θεῶν, διχοφρονοῦσαι καὶ ψῆφον ἄλλην ἄλλη φέρουσαι καὶ μὴ δεχόμεναι ῥαδίως τὸν ἐξ ἐτέρας, περὶ ἐνὸς βεβαίως ὁμογνωμονοῦσι καὶ κοινῇ τὸν Ἑρωτα συνεγγράφουσιν εἰς θεοὺς ποιητῶν οἱ κράτιστοι καὶ νομοθετῶν καὶ φιλοσόφων 'ἀθρόα φωνᾷ μέγ' ἐπαίνεοντες' ὥσπερ ἔφη τὸν Πιττακὸν ὁ Ἀλκαῖος αἰρεῖσθαι τοὺς Μυτιληναίους τύραννον. Ἡμῖν δὲ βασιλεὺς καὶ ἄρχων καὶ ἀρμοστής ὁ Ἑρως ὑφ' Ἡσιόδου καὶ Πλάτωνος καὶ Σόλωνος ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἐστεφανωμένος κατάγεται καὶ κεκοσμημένος εἰσελαύνει πολλαῖς συνωρίσι φιλίας καὶ κοινωνίας, οὐχ οἷαν Εὐριπίδης (fr. 595) φησὶν 'ἀχαλκεύτοισιν ἐξεῦχθαι πέδαις', ψυχρὰν οὗτός γε καὶ βαρεῖαν ἐν χρεῖα περιβαλὼν ὑπ' αἰσχύνης ἀνάγκην, ἀλλ' ὑποπτέρου φερομένης ἐπὶ τὰ κάλλιστα τῶν ὄντων καὶ θειότατα, περὶ ὧν ἐτέροις εἴρηται βέλτιον.' Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ πατρός, ὁ Σώκλαρος 'ὄρᾳ' εἶπεν 'ὅτι δεύτερον ἤδη τοῖς αὐτοῖς περιπεσὼν οὐκ οἶδ' ὅπως βίᾳ σαυτὸν ἀπάγεις καὶ ἀποστρέφεις, οὐ δικαίως χρεωκοπῶν, εἴ γε δεῖ τὸ φαινόμενον εἰπεῖν, ἱερὸν ὄντα τὸν λόγον; καὶ γὰρ ἄρτι τοῦ Πλάτωνος ἅμα καὶ τῶν Αἰγυπτίων ὥσπερ ἄκων ἀψάμενος παρῆλθες καὶ νῦν ταῦτά ποιεῖς. τὰ μὲν οὖν 'ἀριζήλως εἰρημένα' (Hom. μ 453) Πλάτωνι, μᾶλλον δὲ ταῖς θεαῖς ταύταις διὰ Πλάτωνος, ὦγαθέ, 'μηδ' ἂν κελεύωμεν εἴπης' ἢ δ' ὑπηνίξω τὸν Αἰγυπτίων μῦθον εἰς ταῦτά τοις Πλατωνικοῖς συμφέρεσθαι περὶ Ἑρωτος, οὐκ ἔστι σοι μὴ διακαλύψαι μηδὲ διαφῆναι πρὸς ἡμᾶς ἀγαπήσομεν δέ, κἂν μικρὰ περὶ μεγάλων ἀκούσωμεν.' δεομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἔφη ὁ πατήρ, ὡς Αἰγύπτιοι δύο μὲν Ἑλλήσι παραπλησίως Ἑρωτας, τὸν τε πάνδημον καὶ τὸν οὐράνιον, ἴσασι, τρίτον δὲ νομίζουσιν Ἑρωτα τὸν ἥλιον, Ἀφροδίτην * * ἔχουσι μάλα σεβάσιμον. 'ἡμεῖς δὲ πολλὴν μὲν Ἑρωτος ὁμοιότητα πρὸς τὸν ἥλιον ὁρῶμεν οὔσαν. πῦρ μὲν γὰρ οὐδέτερός ἐστιν ὥσπερ οἷονταί τινες, αὐ <γῇ> δὲ καὶ θερμότης γλυκεῖα καὶ γόνιμος ἢ μὲν ἀπ' ἐκείνου φερομένη σώματι παρέχει τροφήν καὶ φῶς καὶ αὐξησιν, ἢ δ' ἀπὸ τούτου ψυχᾶς. ὡς δ' ἥλιος ἐκ νεφῶν καὶ μετ' ὁμίχλην θερμότερος, οὕτως Ἑρως μετ' ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας ἐρωμένου διαλλαγέντος ἡδίων καὶ δριμύτερος. ἔτι δ' ὥσπερ ἥλιον ἄπτεσθαι καὶ σβέννυσθαι δοκοῦσιν ἔνιοι, ταῦτά καὶ περὶ

Ἦρωτος ὡς θνητοῦ καὶ ἀβεβαίου διανοοῦνται. καὶ μὴν οὔτε σώματος ἀγύμναστος ἕξις ἥλιον οὔτ' Ἦρωτα δύναται φέρειν ἀλύπως τρόπος ἀπαιδεύτου ψυχῆς· ἐξίσταται δ' ὁμοίως ἐκάτερον καὶ νοσεῖ, τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν οὐ τὴν αὐτοῦ μεμφόμενον ἀσθένειαν. πλὴν ἐκείνη γε δόξειαν ἂν διαφέρειν, ἥ δαίκνυσιν ἥλιος μὲν ἐπίσης τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχροὶ τοῖς ὁρώσιν, Ἦρωτος δὲ μόνων τῶν καλῶν φέγγος ἐστὶ καὶ πρὸς ταῦτα μόνον τοὺς ἐρώντας ἀναπεῖθει βλέπειν καὶ στρέφεσθαι, τῶν δ' ἄλλων πάντων περιορᾶν. γῆν δὲ κατ' οὐδὲν * * Ἀφροδίτην καλοῦντες ἄπτονται τινος ὁμοιότητος· καὶ γὰρ χθονία καὶ οὐρανία καὶ μίξεως χώρα τοῦ ἀθανάτου πρὸς τὸ θνητόν, ἀδρανὴς δὲ καθ' ἑαυτὴν καὶ σκοτώδης ἡλίου μὴ προσλάμποντος, ὥσπερ Ἀφροδίτη μὴ παρόντος Ἦρωτος. εἰκέναι μὲν οὖν Ἀφροδίτῃ σελήνην ἥλιον δ' Ἦρωτι τῶν ἄλλων θεῶν μᾶλλον εἰκὸς ἐστίν, οὐ μὴν εἶναι γε παντάπασιν τοὺς αὐτοὺς· οὐ γὰρ ψυχῇ σῶμα ταῦτόν ἀλλ' ἕτερον, ὥσπερ ἥλιον μὲν ὁρατὸν Ἦρωτα δὲ νοητόν. εἰ δὲ μὴ δόξει πικρότερον λέγεσθαι, καὶ τάναντία φαίη τις ἂν ἥλιον Ἦρωτι ποιεῖν· ἀποστρέφει γὰρ ἀπὸ τῶν νοητῶν ἐπὶ τὰ αἰσθητὰ τὴν διάνοιαν, χάριτι καὶ λαμπρότητι τῆς ὀψευς γοητεύων καὶ ἀναπεῖθων ἐν ἑαυτῷ καὶ περὶ αὐτὸν αἰτεῖσθαι τὰ τ' ἄλλα καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἐτέρωθι δὲ μὴθέν· 'δυσέρωτες δὴ φαινόμεθ' ὄντες <τοῦδ', ὅ τι τοῦτο στίλβει> κατὰ γῆν', ὡς Εὐριπίδης φησὶ (Hipp. 193 ss.), 'δι' ἀπειροσύνην ἄλλου βιότου', μᾶλλον δὲ λήθην ὣν ὃ Ἦρωτος ἀνάμνησις ἐστίν. ὥσπερ γὰρ εἰς φῶς πολὺ καὶ λαμπρὸν ἀνεγρομένων ἐξοίχεται πάντα τῆς ψυχῆς τὰ καθ' ὕπνους φανέντα καὶ διαπέφευγεν, οὕτω τῶν γενομένων ἐνταῦθα καὶ μεταβαλόντων ἐκπλήττειν ἔοικε τὴν μνήμην καὶ φαρμάττειν τὴν διάνοιαν ὃ ἥλιος, ὕφ' ἡδονῆς καὶ θαύματος ἐκλανθανομένων ἐκείνων. καίτοι τό γ' ὕπαρ ὡς ἀληθῶς ἐκεῖ καὶ περὶ ἐκεῖνα τῆς ψυχῆς ἐστὶ, δευρὶ δὲ ... τῶν ἐνυπνίων ἀσπάζεται καὶ τέθηπε τὸ κάλλιστον καὶ θεϊότατον. 'ἀμφὶ δὲ οἱ δολόεντα φιλόφρονα χεῦεν ὄνειρα,' πᾶν ἐνταῦθα πειθομένη τὸ καλὸν εἶναι καὶ τίμιον, ἂν μὴ τύχη θεῖου καὶ σώφρονος Ἦρωτος ἱατροῦ καὶ σωτῆρος, <ὃς ἐνταῦθα μὲν> διὰ σωμάτων ἀφικόμενος ἀγωγὸς ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν, ἐξ Ἀΐδου δ' εἰς 'τὸ ἀληθείας πεδίον', οὗ τὸ πολὺ καὶ καθαρὸν καὶ ἀψευδὲς ἵδρυται κάλλος, ἀσπάσασθαι καὶ συγγενέσθαι διὰ χρόνου ποθοῦντας ἐξαναφέρων καὶ ἀναπέμπων εὐμενῆς οἶον ἐν τελετῇ παρέστη μυσταγωγός. Ἐνταῦθα <δὲ> πάλιν πεμπομένων αὐτῇ μὲν οὐ πλησιάζει ψυχῇ καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ διὰ σώματος. ὡς δὲ γεωμέτραι παισὶν οὕτω δυναμένοις ἐφ' ἑαυτῶν τὰ νοητὰ μυηθῆναι τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀπαθοῦς οὐσίας εἶδη πλάττοντες ἀπτὰ καὶ ὁρατὰ μιμήματα σφαιρῶν καὶ κύβων καὶ δωδεκαέδρων προτείνουσιν, οὕτως ἡμῖν ὁ οὐράνιος Ἦρωτος ἔσοπτρα καλῶν καλὰ, θνητὰ μέντοι θεῶν <καὶ ἀπαθῶν> παθητὰ καὶ νοητῶν αἰσθητὰ μηχανώμενος ἔν τε σχήμασι καὶ χρώμασι καὶ εἶδεσι νέων ὥρα στίλβοντα δαίκνυσιν καὶ κινεῖ τὴν μνήμην ἀτρέμα διὰ τούτων ἀναφλεγομένην τὸ πρῶτον. ὅθεν διὰ σκαιότητος ἐνιοὶ φίλων καὶ οἰκείων σβεννύναι πειρώμενοι βία καὶ ἀλόγως τὸ πάθος οὐδὲν ἀπέλαυσαν αὐτοῦ χρηστὸν ἀλλ' ἢ καπνοῦ καὶ ταραχῆς ἐνέπλησαν ἑαυτοὺς ἢ πρὸς ἡδονὰς σκοτίους καὶ παρανόμους ῥύνετες ἀκλεῶς ἐμαράνθησαν. ὅσοι δὲ σώφρονι λογισμῷ μετ' αἰδοῦς οἶον ἀτεχνῶς πυρὸς ἀφείλον τὸ μανικόν, αὐτὴν δὲ καὶ φῶς ἀπέλιπον τῇ ψυχῇ μετὰ θερμότητος, οὐ σεισμόν, ὡς τις εἶπε, κινούσης ἐπὶ σπέρμα καὶ ὄλισθον ἀτόμων ὑπὸ λειότητος καὶ γαργαλισμοῦ θλιβομένων, διάχυσιν δὲ θαυμαστὴν καὶ γόνιμον ὥσπερ ἐν φυτῷ βλαστάνοντι καὶ τρεφομένῳ καὶ πόρους ἀνοίγουσαν εὐπειθείας καὶ φιλοφροσύνης, οὐκ ἂν εἴη πολὺς χρόνος, ἐν ᾧ τό τε σῶμα τὸ τῶν ἐρωμένων παρελθόντες ἔσω φέρονται καὶ ἄπτονται τοῦ ἥθους, ἐκκαλούμενος τὰς ὀψεις καθορῶσι καὶ συγγίνονται διὰ λόγων πολλὰ καὶ πράξεων ἀλλήλοις, ἂν περίκομμα τοῦ καλοῦ καὶ εἶδωλον ἐν ταῖς διανοίαις ἔχωσιν· εἰ δὲ μή, χαίρειν ἐῷσι καὶ τρέπονται πρὸς ἑτέρους ὥσπερ αἱ μέλιτται πολλὰ τῶν χλωρῶν καὶ ἀνθηρῶν μέλι δ' οὐκ ἐχόντων ἀπολιπόντες· ὅπου δ' ἂν ἔχωσιν ἵχνος τι τοῦ θεοῦ καὶ ἀπορροὴν καὶ ὁμοιότητα σαίνουσιν, ὕφ' ἡδονῆς καὶ θαύματος ἐνθουσιῶντες καὶ περιέποντες, εὐπαθοῦσι τῇ μνήμῃ καὶ ἀναλάμπουσι πρὸς ἐκεῖνο τὸ ἐράσιμον

ἀληθῶς καὶ μακάριον καὶ φίλιον ἅπασι καὶ ἀγαπητόν. ‘Τὰ μὲν οὖν πολλὰ ποιηταὶ προσπαίζοντες εἰκόασι τῷ θεῷ γράφειν περὶ αὐτοῦ καὶ ἄδειν ἐπικωμάζοντες, ὀλίγα δ’ εἴρηται μετὰ σπουδῆς αὐτοῖς, εἴτε κατὰ νοῦν καὶ λογισμὸν εἴτε σὺν θεῷ τῆς ἀληθείας ἀψαμένοις. ὧν ἔν ἐστι καὶ τὸ περὶ τῆς γενέσεως (Alcaei fr. 13b I p. 393 D.): ‘δαινότατον θεῶν <τὸν> γέννατ’ εὐπέδιλλος Ἴρις χρυσοκόμα Ζεφύρῳ μίγισα· εἰ μὴ τι καὶ ὑμᾶς ἀναπεπέικασιν οἱ γραμματικοί, λέγοντες πρὸς τὸ ποικίλον τοῦ πάθους καὶ τὸ ἀνθηρὸν γεγονέναι τὴν εἰκασίαν.’ καὶ ὁ Δαφναῖος ‘πρὸς τί γάρ’ ἔφη ‘ἕτερον;’ ‘ἀκούετ’ εἶπεν ὁ πατήρ· οὕτω γὰρ βιάζεται τὸ φαινόμενον λέγειν. ἀνάκλασις δὴ που τὸ περὶ τὴν Ἴριν ἐστὶ τῆς ὀφειῶς πάθος, ὅταν ἡσυχῇ νοτερῷ λείψ δὲ καὶ μέτριον πάχος ἔχοντι προσπεσοῦσα νέφει τοῦ ἡλίου ψαύσῃ κατ’ ἀνάκλασιν καὶ τὴν περὶ ἐκεῖνον αὐγὴν ὁρῶσα καὶ τὸ φῶς δόξαν ἡμῖν ἐνεργάσῃ τοῦ φαντάσματος ὡς ἐν τῷ νέφει ὄντος. ταῦτ’ οὖν δὴ τὸ ἐρωτικὸν μηχανήμα καὶ σόφισμα περὶ τὰς εὐφυεῖς καὶ φιλοκάλους ψυχὰς· ἀνάκλασιν ποιεῖ τῆς μνήμης ἀπὸ τῶν ἐνταῦθα φαινομένων καὶ προσαγορευομένων καλῶν εἰς τὸ θεῖον καὶ ἐράσμιον καὶ μακάριον ὡς ἀληθῶς ἐκεῖνο καὶ θαυμάσιον καλόν. ἀλλ’ οἱ πολλοὶ μὲν ἐν παισὶ καὶ γυναῖξιν ὥσπερ ἐν κατόπτροις εἶδωλον αὐτοῦ φανταζόμενον διώκοντες καὶ ψηλαφῶντες οὐδὲν ἡδονῆς μεμιγμένης λύπη δύνανται λαβεῖν βεβαιότερον· ἀλλ’ οὗτος ἔοικεν ὁ τοῦ Ἰζίου ἱλιγγος εἶναι καὶ πλάνος, ἐν νέφεσι κενὸν ὥσπερ σκιάς θηρωμένου τὸ ποθοῦμενον· ὥσπερ οἱ παῖδες προθυμούμενοι τὴν Ἴριν ἐλεῖν τοῖν χεροῖν, ἐλκόμενοι πρὸς τὸ φαινόμενον. εὐφυοῦς δ’ ἐραστοῦ καὶ σώφρονος ἄλλος τρόπος· ἐκεῖ γὰρ ἀνακλᾶται πρὸς τὸ θεῖον καὶ νοητὸν καλόν· ὁρατοῦ δὲ σώματος ἐντυχὼν κάλλει καὶ χρώμενος οἷον ὄργανῳ τινὶ τῆς μνήμης ἀσπάζεται καὶ ἀγαπᾷ, καὶ συνὼν καὶ γεγηθὼς ἔτι μᾶλλον ἐκφλέγεται τὴν διάνοιαν. Καὶ οὔτε μετὰ σωμάτων ὄντες ἐνταῦθα τοῦτ’ οὗ φῶς ἐπιποθοῦντες κάθηνται καὶ θαυμάζοντες, οὔτ’ ἐκεῖ γινόμενοι μετὰ τὴν τελευτὴν δεῦρο πάλιν στρεφόμενοι καὶ δραπετεύοντες ἐν θύραις νεογάμων καὶ δωματίοις κυλινδοῦνται, δυσόνειρα φαντασμάτια φιληδόνων καὶ φιλοσωμάτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὐ δικαίως ἐρωτικῶν προσαγορευομένων. ὁ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐρωτικὸς ἐκεῖ γινόμενος καὶ τοῖς καλοῖς ὁμιλήσας, ἥ θέμις, ἐπτέρωται καὶ κατωργίασται καὶ διατελεῖ περὶ τὸν αὐτοῦ θεὸν ἄνω χορεύων καὶ συμπεριπολῶν, ἄχρις οὗ πάλιν εἰς τοὺς Σελήνης καὶ Ἀφροδίτης λειμῶνας ἐλθὼν καὶ καταδαρθὼν ἐτέρας ἄρχηται γενέσεως.’ ‘Ἀλλὰ ταῦτα μὲν’ ἔφη ‘μείζονας ἔχει τῶν παρόντων λόγων ὑποθέσεις. τῷ δ’ Ἑρωτι καὶ τοῦτο καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔνεστιν’ ὡς Εὐριπίδης (Hipp. 7 s.) φησὶ ‘τιμωμένῳ χαίρειν ἀνθρώπων ὑπὸ’ καὶ τοῦναντίον· εὐμενέστατος γὰρ ἐστὶ τοῖς δεχομένοις ἐμμελῶς αὐτὸν βαρὺς δὲ τοῖς ἀπαυθαδισαμένοις. οὔτε γὰρ ξένων καὶ ἱκετῶν ἀδικίας ὁ Ξένιος οὔτε γονέων ἀρὰς ὁ Γενέθλιος οὕτω διώκει καὶ μέτεσι ταχέως ὡς ἐρασταῖς ἀγνωμονηθεῖσιν ὁ Ἑρως ὁξὺς ὑπακούει, τῶν ἀπαιδευτῶν καὶ ὑπερηφάνων κολαστής. τί γὰρ ἂν λέγοι τις Εὐξύνθετον καὶ Λευκοκόμαν; τί δὲ τὴν ἐν Κύπρῳ Παρακύπτουσαν ἔτι νῦν προσαγορευομένην; ἀλλὰ τὴν Γοργοῦς ἴσως ποινήν οὐκ ἀκηκόατε τῆς Κρήσης, παραπλήσια τῇ Παρακυπτοῦσῃ παθούσης· πλὴν ἐκεῖνη μὲν ἀπελιθώθη παρακύψασα τὸν ἐραστὴν ἰδεῖν ἐκκομιζόμενον· τῆς δὲ Γοργοῦς Ἀσανδρός τις ἡράσθη, νέος ἐπιεικὴς καὶ γένει λαμπρός· ἐκ δὲ λαμπρῶν εἰς ταπεινὰ πράγματα καὶ εὐτελῆ ἀφιγμένος, ὅμως αὐτὸν οὐδενὸς ἀπηξιοῦτο, ἀλλὰ τὴν Γοργῷ, διὰ πλοῦτον ὡς ἔοικε περιμάχοντα οὔσαν καὶ πολυμνήστευτον, ἥτει γυναῖκα συγγενῆς ὧν, πολλοὺς ἔχων καὶ ἀγαθοὺς συνερῶντας αὐτῷ, πάντας δὲ τοὺς περὶ τὴν κόρην ἐπιτρόπους καὶ οἰκείους πεπεικῶς

***** ‘Ἐτι τοίνυν ἂς λέγουσιν αἰτίας καὶ γενέσεις Ἑρωτος, ἴδια μὲν οὐδετέρου γένους εἰσὶ κοινὰ δ’ ἀμφοτέρων. καὶ γὰρ εἶδωλα δήπουθεν ἐνδύόμενα τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ διατρέχοντα κινεῖν καὶ γαργαλίζειν τὸν ὄγκον εἰς σπέρμα συνολισθάνοντα τοῖς ἄλλοις σχηματισμοῖς οὐ δυνατόν μὲν ἀπὸ παίδων, [ἀ]δυνατόν δ’ ἀπὸ γυναικῶν; καὶ τὰς καλὰς ταύτας καὶ ἱεράς ἀναμνήσεις καλοῦμεν ἡμεῖς ἐπὶ τὸ θεῖον καὶ ἀληθινὸν καὶ Ὀλύμπιον ἐκεῖνο

κάλλος, αἷς ψυχὴ πτεροῦται, .. τί ... κωλύει γίνεσθαι μὲν ἀπὸ παίδων καὶ ἀπὸ νεανίσκων, γίνεσθαι δ' ἀπὸ παρθένων καὶ γυναικῶν, ὅταν ἦθος ἀγνὸν καὶ κόσμιον ἐν ὥρᾳ καὶ χάριτι μορφῆς διαφανὲς γένηται, καθάπερ ὄρθιον ὑπόδημα δείκνυσι ποδὸς εὐφυΐαν, ὡς Ἀρίστων (St. V. Fr. I 390) ἔλεγεν· <ἦ> ὅταν ἐν εἵδεσι καλοῖς καὶ καθαροῖς σώμασιν ἵχνη λαμπρᾶς κείμενα ψυχῆς ὀρθὰ καὶ ἄθρυπτα κατίδωσιν οἱ δεινοὶ τῶν τοιούτων αἰσθάνεσθαι; οὐ γὰρ ὁ μὲν φιλήδονος ἐρωτηθεὶς εἰ (Tr. ad. 355, Com. adesp. 360) 'πρὸς θῆλυ νεύει μᾶλλον ἢ ἐπὶ τᾶρρενα' καὶ ἀποκρινάμενος 'ὅπου προσῇ τὸ κάλλος, ἀμφιδέξιος,' ἔδοξεν οἰκείως ἀποκρίνασθαι τῆς ἐπιθυμίας, ὁ δὲ φιλόκαλος καὶ γενναῖος οὐ πρὸς τὸ καλὸν οὐδὲ τὴν εὐφυΐαν ἀλλὰ μορίων διαφορὰς ποιεῖται τοὺς ἔρωτας· καὶ φίλιππος μὲν ἀνὴρ οὐδὲν ἤττον ἀσπάζεται τοῦ Ποδάργου τὴν εὐφυΐαν [ἦ] 'Αἴθης τῆς Ἀγαμεμνονέης' (Ψ 295), καὶ θηρατικὸς οὐ τοῖς ἄρρεσι χαίρει μόνον, ἀλλὰ καὶ Κρήσας τρέφει καὶ Λακαίνας σκύλακας, ὁ δὲ φιλόκαλος καὶ φιλάνθρωπος οὐχ ὁμαλὸς ἐστὶν οὐδ' ὅμοιος ἀμφοτέροις τοῖς γένεσιν, ἀλλ' ὥσπερ ἱματίων οἰόμενος εἶναι διαφορὰς ἐρώτων γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν. καίτοι τὴν γ' ὥραν 'ἄνθος ἀρετῆς' εἶναι λέγουσι (St. V. Fr. III 718), μὴ φάναι δ' ἀνθεῖν τὸ θῆλυ μηδὲ ποιεῖν ἔμφασιν εὐφυΐας πρὸς ἀρετὴν ἄτοπόν ἐστι· καὶ γὰρ Αἰσχύλος ὀρθῶς ἐποίησε (fr. 243) 'νέας γυναικὸς οὐ με μὴ λάθῃ φλέγων ὀφθαλμός, ἥτις ἀνδρὸς ἦ γεγευμένη.' πότερον οὖν ἱταμοῦ μὲν ἦθους καὶ ἀκολάστου καὶ διεφθορότος σημεῖα τοῖς εἵδεσι τῶν γυναικῶν ἐπιτρέχει, κοσμίῳ δὲ καὶ σώφρονος οὐδὲν ἔπεστι τῇ μορφῇ φέγγος, <ἦ> πολλὰ μὲν ἔπεστι καὶ συνεπιφαίνεται, κινεῖ δ' οὐθέν οὐδὲ προσκαλεῖται τὸν ἔρωτα; οὐδέτερον γὰρ εὐλογον οὐδ' ἀληθές.' 'Ἀλλὰ κοινῶς ὥσπερ δέδεικται τοῖς γένεσι πάντων ὑπαρχόντων, ὥσπερ κοινοῦ συστάντος <αὐτοῖς τοῦ ἀγῶνος> , ὧ Δαφναῖε, πρὸς ἐκείνους μαχώμεθα τοὺς λόγους, οὓς ὁ Ζεύξιππος ἀρτίως διῆλθεν, ἐπιθυμία τὸν Ἐρωτα ταῦτ' ποιῶν ἀκαταστάτῳ καὶ πρὸς τὸ ἀκόλαστον ἐκφερούσῃ τὴν ψυχὴν, οὐκ αὐτὸς οὕτω πεπεισμένος ἀκηκοὺς δὲ πολλάκις ἀνδρῶν δυσκόλων καὶ ἀνεράστων· <ῶν> οἱ μὲν ἄθλια γύναια προικιδίους ἐφελκόμενοι μετὰ χρημάτων εἰς οἰκονομίαν καὶ λογισμοὺς ἐμβάλλοντες ἀνελευθέρους, ζυγομαχοῦντες ὁσημέραι διὰ χειρὸς ἔχουσιν· οἱ δὲ παίδων δεόμενοι μᾶλλον ἢ γυναικῶν, ὥσπερ οἱ τέττιγες εἰς σκίλλαν ἢ τι τοιοῦτο τὴν γονὴν ἀφιᾶσιν, οὕτω διὰ τάχους οἷς ἔτuche σώμασιν ἐναπογεννήσαντες καὶ καρπὸν ἀράμενοι χαίρειν ἐῷσιν ἤδη τὸν γάμον, ἢ μένοντος οὐ φροντίζουσιν οὐδ' ἀξιοῦσιν ἐρᾶν οὐδ' ἐρᾶσθαι. στέργεσθαι δὲ καὶ στέργειν ἐνὶ μοι δοκεῖ γράμματι τοῦ στέγειν παραλλάττον εὐθύς ἐμφαίνειν τὴν ὑπὸ χρόνου καὶ συνηθείας ἀνάγκη μεμιγμένην εὐνοίαν. Ὡς δ' ἂν Ἐρως ἐπισκῆψῃ ... καὶ ἐπιπνεύσῃ, πρῶτον μὲν ἐκ τῆς Πλατωνικῆς πόλεως (Rep. V 462c) 'τὸ ἐμὸν' ἔξει καὶ 'τὸ οὐκ ἐμὸν'· οὐ γὰρ ἀπλῶς 'κοινὰ τὰ φίλων' <οὐδὲ πάντων> ἀλλ' οἱ τοῖς σώμασιν ὀριζόμενοι τὰς ψυχὰς βίᾳ συνάγουσι καὶ συντήκουσι, μήτε βουλόμενοι δὴ εἶναι μήτε νομίζοντες.' Ἐπειτα σωφροσύνη πρὸς ἀλλήλους, ἥς μάλιστα δεῖται γάμος, ἢ μὲν ἔξωθεν καὶ νόμων ... πλέον ἔχουσα τοῦ ἐκουσίου τὸ βεβιασμένον ὑπ' αἰσχύνης καὶ φόβων, 'πολλῶν χαλινῶν ἔργον οἰάκων θ' ἅμα' (Soph. fr. 785), διὰ χειρὸς ἐστὶν αἰεὶ τοῖς συνοῦσιν· Ἐρωτὶ δ' ἐγκρατείας τοσοῦτον καὶ κόσμου καὶ πίστεως μέτεστιν, ὥστε, κἂν ἀκολάστου ποτὲ θίγῃ ψυχῆς, ἀπέστρεψε τῶν ἄλλων ἐραστῶν, ἐκκόψας δὲ τὸ θράσος καὶ κατακλάσας τὸ σοβαρὸν καὶ ἀνάγωγον, ἐμβαλὼν <δ> αἰδῶ καὶ σιωπὴν καὶ ἡσυχίαν καὶ σχῆμα περιθεὶς κόσμιον, ἐνὸς ἐπήκοον ἐποίησεν. ἴστε δήπουθεν ἀκοῇ Λαΐδα τὴν ἀοίδιμον ἐκείνην καὶ πολυήρατον, ὡς ἐπέφλεγε πόθῳ τὴν Ἑλλάδα, μᾶλλον δὲ ταῖς δυσὶν ἦν περιμάχητος θαλάσσαις· ἐπεὶ δ' Ἐρως ἔθιγεν αὐτῆς Ἱππολόχου τοῦ Θεσσαλοῦ, τὸν 'ὔδατι χλωρῷ κατακλυζόμενον προλιποῦς' Ἀκροκόρινθον' (Eur. fr. 1084) καὶ ἀποδρᾶσα τῶν ἄλλων ἐραστῶν κρύφα ... μέγαν στρατὸν ὥχετο κοσμίως· ἐκεῖ δ' αὐτὴν αἱ γυναῖκες ὑπὸ φθόνου καὶ ζήλου διὰ τὸ κάλλος εἰς ἱερὸν Ἀφροδίτης προαγαγοῦσαι κατέλευσαν καὶ διέφθειραν· ὅθεν ὡς ἔοικεν ἔτι νῦν τὸ ἱερὸν "Ἀφροδίτης ἀνδροφόνου" καλοῦσιν. ἴσμεν δὲ καὶ θεραπαινίδια

δεσποτῶν φεύγοντα συνουσίας καὶ βασιλίδων ὑπερορῶντας ἰδιώτας, ὅταν Ἔρωτα δεσπότην ἐν
 ψυχῇ κτήσωνται· καθάπερ γὰρ ἐν Ἑρώμῃ φασὶ τοῦ καλοῦ <μένου> δικτάτωρος
 ἀναγορευθέντος ἀποτίθεσθαι τὰς ἄλλας ἀρχὰς τοὺς ἔχοντας, οὕτως, οἷς ἂν Ἔρωι κύριος
 ἐγγένηται, τῶν ἄλλων δεσποτῶν καὶ ἀρχόντων ἐλεύθεροι καὶ ἄφρονοι καθάπερ ἱερόδουλοι
 διατελοῦσιν. Ἡ δὲ γενναία γυνὴ πρὸς ἄνδρα νόμιμον συγκραθεῖσα δι' Ἔρωτος ἄρκτων ἂν
 ὑπομείνει καὶ δρακόντων περιβολὰς μᾶλλον ἢ ψαῦσιν ἀνδρὸς ἀλλοτρίου καὶ συγκατάκλιν.
 ἀφθονίας δὲ παραδειγμάτων οὔσης πρὸς γ' ὑμᾶς τοὺς ὁμοχώρους τοῦ θεοῦ καὶ θιασώτας, ὅμως
 τὸ περὶ Κάμμαν οὐκ ἄξιόν ἐστι τὴν Γαλατικὴν παρελθεῖν. ταύτης γὰρ ἐκπρεπεστάτης τὴν ὄψιν
 γενομένης, Σινάτῳ δὲ τῷ τετράρχῃ γαμηθείσης, Σινόριξ ἐρασθεὶς δυνατώτατος Γαλατῶν
 ἀπέκτεινε τὸν Σινάτον, ὥς οὔτε βιάσασθαι δυνάμενος οὔτε πείσαι τὴν ἀνθρωπὸν ἐκείνου
 ζῶντος. ἦν δὲ τῇ Κάμμῃ καταφυγὴ καὶ παραμυθία τοῦ πάθους ἱερωσύνη πατρῶος Ἀρτέμιδος·
 καὶ τὰ πολλὰ παρὰ τῇ θεῷ διέτριβεν, οὐδένα προσιεμένη, μνωμένων πολλῶν βασιλέων καὶ
 δυναστῶν αὐτῇ. τοῦ μέντοι Σινόριγος τολμήσαντος ἐντυχεῖν περὶ γάμου, τὴν πείραν οὐκ
 ἔφυγεν οὐδ' ἐμέμψατο περὶ τῶν γεγονότων, ὥς δι' εὐνοίαν αὐτῆς καὶ πόθον οὐκ ἄλλῃ τινὶ
 μοχθηρίᾳ προαχθέντος τοῦ Σινόριγος. ἦκεν οὖν πιστεύσας ἐκεῖνος καὶ ἦται τὸν γάμον· ἡ δ'
 ἀπήντησε καὶ δεξιωσαμένη καὶ προσαγαγοῦσα τῷ βωμῷ τῆς θεᾶς ἔσπεισεν ἐκ φιάλης
 μελίκρατον, ὥς ἔοικε, πεφαρμακωμένον· εἶθ' ὅσον ἡμισυ μέρος αὐτῇ προεκπιοῦσα παρέδωκε
 τῷ Γαλάτῃ τὸ λοιπόν· ὥς δ' εἶδεν ἐκπεπωκότα, λαμπρὸν ἀνωλόλυξε καὶ φθελγασμένη τοῦνομα
 τοῦ τεθνεώτος 'ταύτην' εἶπεν 'ἐγὼ τὴν ἡμέραν, ᾧ φίλτατ' ἄνερ, προσμένουσα σοὺ χωρὶς ἔζων
 ἀνιαρῶς· νῦν δὲ κόμισαί με χαίρων· ἡμυνάμην γὰρ ὑπὲρ σοῦ τὸν κάκιστον ἀνθρώπων, σοὶ μὲν
 βίου τούτῳ δὲ θανάτου κοινωνὸς ἡδέως γενομένη.' ὁ μὲν οὖν Σινόριξ ἐν φορεῖῳ κοιμίζομενος
 μετὰ μικρὸν ἐτελεύτησεν, ἡ δὲ Κάμμα τὴν ἡμέραν ἐπιβίωσασα καὶ τὴν νύκτα λέγεται μάλ'
 εὐθαρσῶς καὶ ἰλαρῶς ἀποθανεῖν. 'Πολλῶν δὲ τοιούτων γεγονότων καὶ παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ τοῖς
 βαρβάροις, τίς <ἂν> ἀνάσχοιτο τῶν τὴν Ἀφροδίτην λοιδορούντων, ὥς Ἔρωτι προσθεμένη
 καὶ παροῦσα κωλύει φιλίαν γενέσθαι; τὴν μὲν πρὸς ἄρρεν' ἄρρενος ὁμιλίαν, μᾶλλον δ'
 ἀκρασίαν καὶ ἐπιπήδησιν, εἴποι τις ἂν ἐννοήσας 'ὑβρις τάδ' οὐχὶ Κύπρις ἐξεργάζεται' (Tr. adesp.
 409). διὸ τοὺς μὲν ἡδομένους τῷ πάσχειν εἰς τὸ χεῖριστον τιθέμενοι γένος κακίας οὔτε πίστεως
 μοῖραν οὔτ' αἰδοῦς οὔτε φιλίας νέμομεν, ἀλλ' ὥς ἀληθῶς κατὰ τὸν Σοφοκλέα (fr. 779) 'φίλων
 τοιούτων οἱ μὲν ἐστερημένοι [καὶ] χαίρουσιν, οἱ δ' ἔχοντες εὗχονται φυγεῖν.' ὅσοι δὲ μὴ κακοὶ
 πεφυκότες ἐξηπατήθησαν ἢ κατεβιάσθησαν ἐνδοῦναι καὶ παρασχεῖν ἑαυτοὺς, οὐδένα μᾶλλον
 ἀνθρώπων ἢ τοὺς διαθέντας ὑφορώμενοι καὶ μισοῦντες διατελοῦσι καὶ πικρῶς ἀμύνονται
 καιροῦ παραδόντος· Ἀρχέλαόν τε γὰρ ἀπέκτεινε Κρατέας ἐρώμενος γεγονώς, καὶ τὸν Φεραῖον
 Ἀλέξανδρον Πυθόλαος· Περίανδρος δ' ὁ Ἀμβρακιωτῶν τύραννος ἡρώτα τὸν ἐρώμενον εἰ μήπω
 κυεῖ, καὶ κεῖνος παροξυνθεὶς ἀπέκτεινεν αὐτόν. ἀλλὰ γυναιξὶ γε <καὶ> γαμέταις ἀρχαὶ ταῦτα
 φιλίας, ὥσπερ ἱερῶν μεγάλων κοινωνήματα. καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς μικρόν, ἡ δ' ἀπὸ ταύτης
 ἀναβλαστάνουσα καθ' ἡμέραν τιμὴ καὶ χάρις καὶ ἀγάπησις ἀλλήλων καὶ πίστις οὔτε Δελφοὺς
 ἐλέγχει ληροῦντας, ὅτι τὴν Ἀφροδίτην "Ἄρμα" καλοῦσιν, οὔθ' Ὀμηρον 'φιλότῃ' τὴν
 τοιαύτην προσαγορεύοντα συνουσίαν· τὸν τε Σόλωνα μαρτυρεῖ γεγονέναι τῶν γαμικῶν
 ἐμπειρότατον νομοθέτην, κελεύσαντα μὴ ἔλαττον ἢ τρεῖς κατὰ μῆνα τῇ γαμετῇ πλησιάζειν, οὐχ
 ἡδονῆς ἕνεκα <δὴ> πουθεν, ἀλλ' ὥσπερ αἱ πόλεις διὰ χρόνου σπονδὰς ἀνανεοῦνται πρὸς
 ἀλλήλας, οὕτως ἄρα βουλόμενον ἀνανεοῦσθαι τὸν γάμον ἐκ τῶν ἐκάστοτε συλλεγομένων
 σχημάτων ἐν τῇ τοιαύτῃ φιλοφροσύνῃ. 'ἀλλὰ πολλὰ φαῦλα καὶ μανικὰ τῶν γυναικείων
 ἐρώτων· τί δ' οὐχὶ πλείονα τῶν παιδικῶν; οἰκειότητος ἐμβλέπων ὠλίσθανον.' 'ἀγένειος
 ἀπαλὸς καὶ νεανίας καλός· 'ἐμφύντ' ἀποθανεῖν κάπιγράμματος τυχεῖν.' (Com. adesp. 222—224)
 ἀλλ' ὥσπερ τοῦτο παιδομανία, <οὕτως ἐκεῖνο γυναικομανία> τὸ πάθος, οὐδέτερον δ' Ἔρωι

ἐστίν. Ἄτοπον οὖν τὸ γυναιξὶν ἀρετῆς φάναι μηδαμῇ μετεῖναι· τί δὲ δεῖ λέγειν περὶ σωφροσύνης καὶ συνέσεως αὐτῶν, ἔτι δὲ πίστεως καὶ δικαιοσύνης, ὅπου καὶ τὸ ἀνδρεῖον καὶ τὸ θαρραλέον καὶ τὸ μεγαλόψυχον ἐν πολλαῖς ἐπιφανὲς γέγονε δὲ πρὸς τὰ ἄλλα κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἢ ψέγοντας εἰς μόνην φιλίαν ἀνάρμοστον ἀποφαίνειν, παντάπασι δεινόν. καὶ γὰρ φιλότεκνοι καὶ φίλανδροι, καὶ τὸ στερκτικὸν ὅλως ἐν αὐταῖς, ὥσπερ εὐφυῆς χώρα καὶ δεκτικὴ φιλίας, οὔτε πειθοῦς οὔτε χαρίτων ἄμοιρον ὑπόκειται. καθάπερ δὲ λόγῳ ποιήσις ἡδύσματα μέλη καὶ μέτρα καὶ ῥυθμοὺς ἐφαρμόσασα καὶ τὸ παιδεῦον αὐτοῦ κινητικώτερον ἐποίησε καὶ τὸ βλάπτον ἀφυλακτότερον, οὕτως ἡ φύσις γυναικὶ περιθεῖσα χάριν ὀψεως καὶ φωνῆς πιθανότητα καὶ μορφῆς ἐπαγωγὸν εἶδος, τῇ μὲν ἀκολάστῳ πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀπάτην τῇ δὲ σώφρονι πρὸς εὖνοιαν ἀνδρὸς καὶ φιλίαν μεγάλα συνήργησεν. ὁ μὲν οὖν Πλάτων τὸν Ξενοκράτη, τᾶλλα γενναῖον ὄντα καὶ μέγαν αὐστηρότατον δὲ τῷ ἥθει, παρεκάλει θύειν ταῖς Χάρισι· χρηστῇ δ' ἂν τις γυναικὶ καὶ σώφρονι παραινέσειε τῷ Ἑρωτι θύειν, ὅπως εὐμενῆς συνοικουρῇ τῷ γάμῳ καὶ ἡδὺς ... γυναικείοις, καὶ μὴ πρὸς ἑτέραν ἀπορρυεῖς ὁ ἀνὴρ ἀναγκάζεται τὰς ἐκ τῆς κωμωδίας λέγειν φωνάς (Com. adesp. 221) 'οἶαν ἀδικῶ γυναῖχ' ὁ δυσδαίμων ἐγώ.' τὸ γὰρ ἐρᾶν ἐν γάμῳ τοῦ ἐρᾶσθαι μεῖζον ἀγαθόν ἐστὶ· πολλῶν γὰρ ἁμαρτημάτων ἀπαλλάττει, μᾶλλον δὲ πάντων ὅσα διαφθείρει καὶ λυμαίνεται τὸν γάμον.' 'Τὸ δ' ἐμπαθὲς ἐν ἀρχῇ καὶ δάκνον, ὃ μακάριε Ζεῦξίππε, μὴ φοβηθῇς ὡς ἔλκος ἢ ὁδαξησμόν· καίτοι καὶ μεθ' ἔλκους ἴσως οὐδὲν [ἢ] δεινὸν ὥσπερ τὰ δένδρα συμφυῇ γενέσθαι πρὸς γυναικα χρηστὴν. ἔλκωσις δὲ καὶ κυήσεως ἀρχή· μῆζις γὰρ οὐκ ἔστι τῶν μὴ πρὸς ἄλληλα πεπονθότων. ταραττει δὲ καὶ μαθήματα παῖδας ἀρχομένους καὶ φιλοσοφία νέους· ἀλλ' οὔτε τούτοις αἰὶ παραμένει τὸ δηκτικὸν οὔτε τοῖς ἐρῶσιν, ἀλλ' ὥσπερ ὕγρων πρὸς ἄλληλα συμπεσόντων ποιεῖν τινα δοκεῖ ζέσιν ἐν ἀρχῇ καὶ τάραξιν ὁ Ἑρως, εἶτα χρόνῳ καταστάς καὶ καθαρθεὶς τὴν βεβαιωτάτην διάθεσιν παρέσχευ. αὕτη γὰρ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς ἡ δι' ὅλων λεγομένη κρᾶσις, ἡ τῶν ἐρώντων· <ἡ δὲ τῶν> ἄλλως συμβιούντων ταῖς κατ' Ἐπίκουρον ἀφαῖς καὶ περιπλοκαῖς ἔοικε, συγκρούσεις λαμβάνουσα καὶ ἀποπηδήσεις, ἐνότητά δ' οὐ ποιοῦσα τοιαύτην, οἶαν Ἑρως ποιεῖ γαμικῆς κοινωνίας ἐπιλαβόμενος. οὔτε γὰρ ἡδοναὶ μεῖζονες ἀπ' ἄλλων οὔτε χρεῖαι συνεχέστεραι πρὸς ἄλλους οὔτε φιλίας τὸ καλὸν ἑτέρας ἐνδοξον οὕτω καὶ ζηλωτόν, ὡς 'ὄθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχοντον ἀνὴρ ἡδὲ γυνή' (ζ 183). καὶ γὰρ ὁ νόμος βοηθεῖ καὶ γεννήσεως κοινῆς <ἐνεκα> καὶ τοὺς θεοὺς Ἑρωτος ἢ φύσις ἀποδείκνυσι δεομένους. οὕτω γὰρ 'ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν' οἱ ποιηταὶ (Eur. fr. 898, 7) λέγουσι καὶ γῆς οὐρανόν, ἐρᾶν δ' ἡλίου σελήνην οἱ φυσικοὶ καὶ συγγίνεσθαι καὶ κυεῖσθαι· καὶ γῆν δ' ἀνθρώπων μητέρα καὶ ζώων καὶ φυτῶν ἀπάντων γένεσιν οὐκ ἀναγκαῖον ἀπολέσθαι ποτὲ καὶ σβεσθῆναι παντάπασιν, ὅταν ὁ δεινὸς ἔρως καὶ ἱμερὸς τοῦ θεοῦ τὴν ὕλην ἀπολίπη καὶ παύσῃται ποθοῦσα καὶ διώκουσα τὴν ἐκεῖθεν ἀρχὴν καὶ κίνησιν; 'Ἀλλ' ἵνα μὴ μακρὰν ἀποπλανᾶσθαι δοκῶμεν ἢ κομιδῇ φλυαρεῖν, οἴσθα τοὺς παιδικοὺς ἔρωτας ὡς <εἰς> ἀβεβαιότητα πολλὰ λέγουσι καὶ σκώπτουσι, λέγοντες ὥσπερ ὦδον αὐτῶν τριχὶ διαιρεῖσθαι τὴν φιλίαν, αὐτοὺς δὲ νομάδων δίκην ἐνεαρίζοντας τοῖς τεθηλόσι καὶ ἀνθηροῖς εὐθύς <ὡς> ἐκ γῆς πολεμίας ἀναστρατοπεδεύειν· ἔτι δὲ φορτικώτερον ὁ σοφιστὴς Βίων τὰς τῶν καλῶν τρίχας Ἀρμοδίου ἐκάλει καὶ Ἀριστογείτονας, ὡς ἅμα καλῆς τυραννίδος ἀπαλλαττομένους ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἐραστάς. ταῦτα μὲν οὐ δικαίως κατηγορεῖται τῶν γνησίων ἐραστῶν· τὰ δ' ὑπ' Εὐριπίδου ῥηθέντ' ἐστὶ κομψά· ἔφη γὰρ Ἀγάθωνα τὸν καλὸν ἤδη γενειῶντα περιβάλλον καὶ κατασπαζόμενος, ὅτι τῶν καλῶν καὶ τὸ μετόπωρον <καλόν> .** ἐκδέχεται μόνον ... οὐδὲν πολιῶσα ἀκμάζων καὶ ῥυτίσιν, ἀλλ' ἄχρι τάφων καὶ μνημάτων παραμένει. καὶ συζυγίας ὀλίγας ἔστι παιδικῶν, μυρίας δὲ γυναικείων ἐρώτων καταριθμήσασθαι, πάσης πίστεως κοινωνίαν πιστῶς ἅμα καὶ προθύμως συνδιαφερούσας· βούλομαι δ' ἐν τι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπὶ Καίσαρος Οὐεσπασιανοῦ γεγονότων διελθεῖν.' 'Κιούλιος

γάρ, ὁ τὴν ἐν Γαλατίᾳ κινήσας ἀπόστασιν, ἄλλους τε πολλοὺς ὡς εἰκὸς ἔσχε κοινωνοὺς καὶ
 Σαβῖνον ἄνδρα νέον οὐκ ἀγεννή, πλούτῳ δὲ καὶ δόξῃ Γαλατῶν πάντων ἐπιφανέστατον.
 ἀψάμενοι δὲ πραγμάτων μεγάλων ἐσφάλησαν καὶ δίκην δώσιν προσδοκῶντες οἱ μὲν αὐτοὺς
 ἀνῆρουν, οἱ δὲ φεύγοντες ἠλίσκοντο. τῷ δὲ Σαβίνῳ τὰ μὲν ἄλλα πράγματα ῥαδίως παρῆεν
 ἐκποδῶν γενέσθαι καὶ καταφυγεῖν εἰς τοὺς βαρβάρους· ἦν δὲ γυναῖκα πασῶν ἀρίστην ἡγμένους,
 ἦν ἐκεῖ μὲν Ἑμπονήν ἐκάλουν, Ἑλληνιστὶ δ' ἂν τις Ἡρώϊδα προσαγορεύσειεν· <ἦν> οὐτ'
 ἀπολιπεῖν δυνατὸς ἦν οὔτε μεθ' ἑαυτοῦ κομίζειν. ἔχων οὖν κατ' ἀγρὸν ἀποθήκας χρημάτων
 ὀρυκτὰς ὑπογείους, ἃς δύο μόνοι τῶν ἀπελευθέρων συνήδεσαν, τοὺς μὲν ἄλλους ἀπήλλαξεν
 οἰκέτας, ὡς μέλλων φαρμάκοις ἀναιρεῖν ἑαυτόν, δύο δὲ πιστοὺς παραλαβὼν εἰς τὰ ὑπόγεια
 κατέβη. πρὸς δὲ τὴν γυναῖκα Μαρτιάλιον ἔπεμψεν ἀπελεύθερον ἀπαγγελοῦντα τεθνάναι μὲν
 ὑπὸ φαρμάκων, συμπεφλέχθαι δὲ μετὰ τοῦ σώματος τὴν ἑπαυλιν· ἐβούλετο γὰρ τῷ <πένθει
 χρῆσθαι> τῆς γυναικὸς ἀληθινῶ πρὸς πίστιν τῆς λεγομένης τελευτῆς, ὃ καὶ συνέβη· ῥίψασα
 γάρ, ὅπως ἔτυχε, τὸ σῶμα μετ' <οἴκτων> καὶ ὀλοφυρμῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ νύκτας ἄσιτος
 διεκατέρρησε. ταῦτα δ' ὁ Σαβῖνος πυνθανόμενος καὶ φοβηθεὶς, μὴ διαφθεῖρη παντάπασιν
 ἑαυτήν, ἐκέλευσε φράσαι κρύφα τὸν Μαρτιάλιον πρὸς αὐτήν, ὅτι ζῇ καὶ κρύπτεται, δεῖται δ'
 αὐτῆς ὀλίγον ἐμμεῖναι τῷ πένθει καὶ μηδὲ ... πιθανὴν ἐν τῇ προσποιήσει γενέσθαι. τὰ μὲν οὖν
 ἄλλα παρὰ τῆς γυναικὸς ἐναγωνίως συνετραγωδεῖτο τῇ δόξῃ τοῦ πάθους· ἐκεῖνον δ' ἰδεῖν
 ποθοῦσα νυκτὸς ὥχετο, καὶ πάλιν ἐπανῆλθεν. ἐκ δὲ τούτου λανθάνουσα τοὺς ἄλλους ὀλίγον
 ἀπέδει συζῆν ἐν Αἰδου τῷ ἀνδρὶ πλέον ἐξῆς ἑπτὰ μηνῶν· ἐν οἷς κατασκευάσασα τὸν Σαβῖνον
 ἐσθῆτι καὶ κουρᾷ καὶ καταδέσει τῆς κεφαλῆς ἄγνωστον εἰς Ῥώμην ἐκόμισε μεθ' ἑαυτῆς
 <ἐλπίδων> τινῶν ἐνδεδομένων. πράξασα δ' οὐθὲν αὐθις ἐπανῆλθε, καὶ τὰ μὲν πόλλ' ἐκείνῳ
 συνῆν ὑπὸ γῆς, διὰ χρόνου δ' εἰς πόλιν ἐφοῖτα ταῖς φίλαις ὀρωμένη καὶ οἰκείαις γυναιξί. τὸ δὲ
 πάντων ἀπιστότατον, ἔλαθε κυοῦσα λουομένη μετὰ τῶν γυναικῶν· τὸ γὰρ φάρμακον, ὃ τὴν
 κόμην αἱ γυναῖκες ἐναλειφόμεναι ποιοῦσι χρυσοειδῆ καὶ πυρράν, ἔχει λίπασμα σαρκοποιὸν ἢ
 χαυνωτικὸν σαρκός, ὥσθ' οἷον διάχυσίν τιν' ἢ διόγκωσιν ἐμποιεῖν· ἀφθόνῳ δὲ χρωμένη τούτῳ
 πρὸς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος, αἰρόμενον καὶ ἀναπιμπλάμενον ἀπέκρυπτε τὸν τῆς γαστρὸς
 ὄγκον. τὰς δ' ὠδῖνας αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν διήνεγκεν, ὥσπερ ἐν φωλεῷ λέαινα καταδύσα πρὸς τὸν
 ἄνδρα, καὶ τοὺς γενομένους ὑπεθρέψατο σκύμνους ἄρρενας· δύο γὰρ ἔτεκε. τῶν δ' υἱῶν ὁ μὲν
 ἐν Αἰγύπτῳ πεσὼν ἐτελεύτησεν, ὁ δ' ἕτερος ἄρτι καὶ πρῶην γέγονεν ἐν Δελφοῖς παρ' ἡμῖν
 ὄνομα Σαβῖνος. ἀποκτείνει μὲν οὖν αὐτὴν ὁ Καῖσαρ· ἀποκτείνας δὲ δίδωσι δίκην, ἐν ὀλίγῳ
 χρόνῳ τοῦ γένους παντὸς ἄρδην ἀναιρεθέντος· οὐδὲν γὰρ ἤνεγκεν ἢ τόθ' ἡγεμονία
 σκυθρωπότερον οὐδὲ μᾶλλον ἐτέραν εἰκὸς ἦν καὶ θεοὺς καὶ δαίμονας ὅψιν ἀποστραφῆναι.
 καίτοι τὸν οἶκτον ἐξήρει τῶν θεωμένων τὸ θαρραλέον αὐτῆς καὶ μεγάληγορον, ὃ καὶ μάλιστα
 παρώξυνε τὸν Οὐεσπασιανόν, ὡς ἀπέγνω τῆς σωτηρίας πρὸς αὐτὸν ἀλλαγὴν κελεύουσα·
 βεβιωκέναι γὰρ ὑπὸ σκότῳ καὶ κατὰ γῆς ἡδίων ἢ βασιλεύων ἐκείνως· Ἐνταῦθα μὲν ὁ πατὴρ
 ἔφη τὸν περὶ Ἑρωτος αὐτοῖς τελευτῆσαι λόγον, τῶν Θεσπιῶν ἐγγὺς οὖσιν· ὀφθῆναι δὲ
 προσιόντα θάττον ἢ βάδην πρὸς αὐτοὺς ἕνα τῶν Πεισίου ἐταίρων Διογένη· τοῦ δὲ Σωκλάρου
 πρὸς αὐτὸν ἔτι πόρρωθεν εἰπόντος· οὐ πόλεμόν γ', ὦ Διόγενες, ἀπαγγέλλων, ἐκείνον· οὐκ
 εὐφημήσετε· φάναι· γάμων ὄντων καὶ προᾶξετε θάσσον, ὡς ὑμᾶς τῆς θυσίας περιμενούσης·
 πάντας μὲν οὖν ἡσθῆναι, τὸν δὲ Ζεῦξιππον ἐρέσθαι, <εἰ> ἔτι χαλεπὸς ἐστί. ἄρως μὲν οὖν·
 <φάναι τὸν Διογ> ἐνὶ ἑσπέρῳ τῇ Ἰσμηνοδώρα· καὶ νῦν ἐκὼν στέφανον καὶ λευκὸν
 ἱμάτιον λαβὼν οἷός ἐστιν ἡγεῖσθαι δι' ἀγορᾶς πρὸς τὸν θεόν· ἄλλ' ἴωμεν, ναὶ μὰ Δία, τὸν
 πατέρ' εἰπεῖν ἴωμεν, ὅπως ἐπεγγελάσωμεν τῷ ἀνδρὶ καὶ τὸν θεὸν προσκυνησώμεν· δηλὸς γάρ
 ἐστί χαίρων καὶ παρὼν εὐμενὴς τοῖς πραττομένοις·